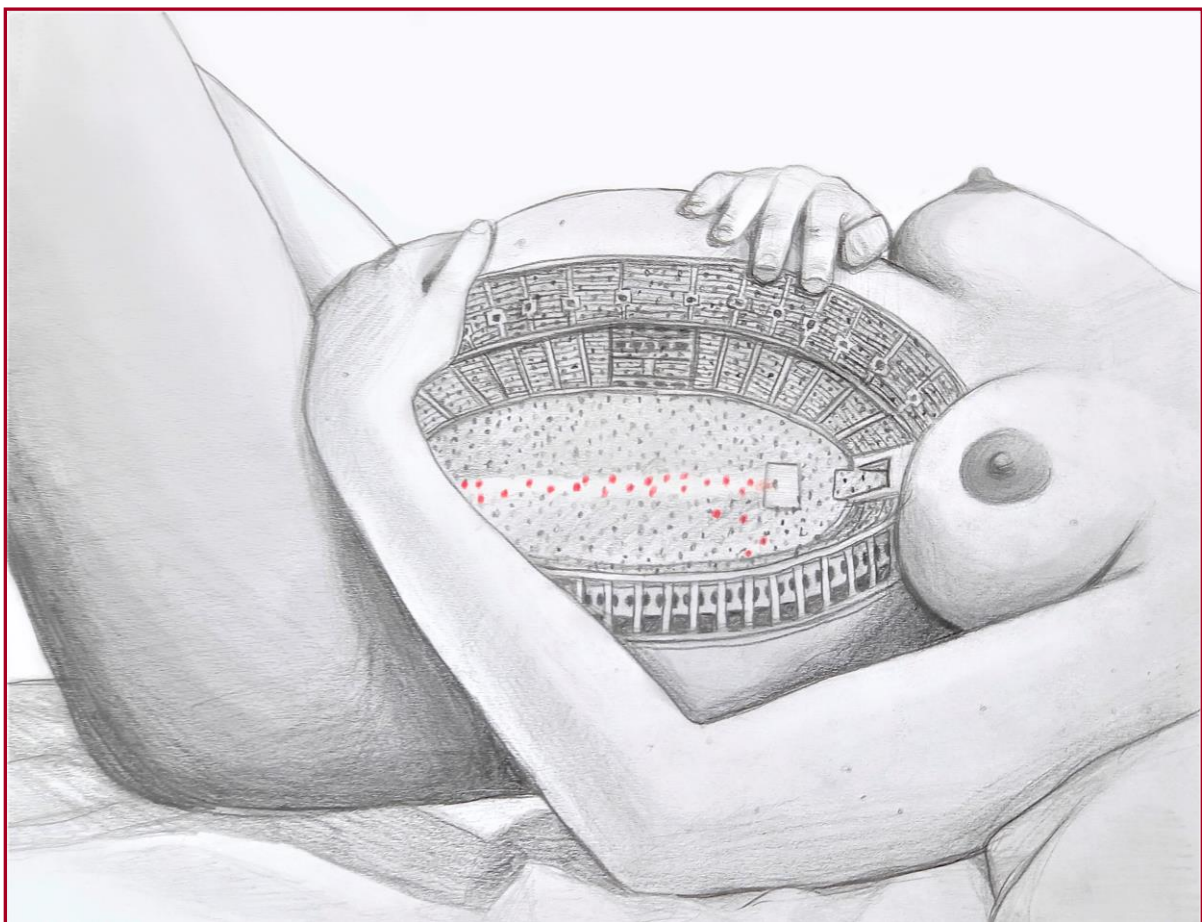

Drømmetydning ifølge Freud og Jung

- En anvendelse af Freuds og Jungs tilgange til drømmetydning i praksis

Maja Koch Nielsen (2021) *Moderen*

Bachelorprojekt

Navn: Maja Koch Nielsen (xtl563)

Eksamensnummer: 34

Vejleder: Katrine Egede Zeuthen

Antal tegn: 59.988 svarende til 25 NS

Dato for aflevering: 25-05-2021

Abstract

This bachelor thesis strives to answer the following question: **How can the dream theories of Freud and Jung contribute to the analysis of a dream, and can the theories be used to understand present-day problems?**

According to Sigmund Freud's theory, dreams fulfill unconscious wishes. They must be distorted to get past the part of the psyche that exerts censorship. Freud finds that revealing unconscious wishes through the method of free association allows one to understand the psychological complexes of the dreamer.

According to Carl Jung, the purpose of dreams is to compensate for conscious attitudes that do not fit well with the person's unconscious state. The effects of dream compensation can be enhanced through analysis. Jung does not find that the dream is hiding anything, and he therefore thinks that dream analysis should stick close to the dream using limited association.

In this thesis, I apply the methods of Freud and Jung in the analysis of one of my own dreams. If understood through Freud's theory, my dream fulfills several wishes, e.g. the wish of being safe and in control, as well as the wish of doing well and doing what is right.

Understood through Jung's theory, my dream compensates for my fear of pregnancy and birth, my feelings of loss of control and insecurity, and my fear of not being good enough. Through limited association, motherhood is found to be a central theme in my dream. Additionally, the Mother archetype seems to be present in my dream.

My dream analysis has several limitations. For example, I may have exerted resistance against my unconscious wishes.

Freud's and Jung's theories are limited by the times they were written in. Freud's theory can be seen as solving a historical task posed by the suppression of sexuality. Jung's theory is affected by the gender biases of Romanticism. These limitations affect my own dream analysis.

Psychoanalysis is often criticized for being unscientific because it takes the unconscious as its object and therefore must use different methods than the empirical sciences.

Thoughts related to Covid-19 are present in my dream, and new research finds that Covid-19 is affecting people's dreams. The interpretation of my own dream using Freud's and Jung's methods shows that Covid-19 in my dream may be related to my overriding panic anxiety problem, which has affected me since childhood.

Indholdsfortegnelse

1. OPGAVERNS RAMME	5
1.1 Indledning og aktualisering	5
1.2 Problemformulering	6
1.3 Videnskabsteoretisk udgangspunkt og afgrænsning	6
1.4 Opgavens struktur	6
2. LITTERATURSØGNING	7
3. REDEGØRELSE	7
3.1 Freuds drømmetydning	8
3.1.1 Drømmens ønskeopfyldende formål	8
3.1.2 Drømmens materiale	9
3.1.3 Drømmearbejdet	9
3.2 Jungs drømmeanalyse	10
3.2.1 Drømmen som kompenserende	10
3.2.2 Drømmens symboler	11
3.2.3 Arketyper i drømme	12
3.3 Opsamling	13
4. ANALYSE	13
4.1 Metode	13
4.1.1 Drømmetydningens risici	13
4.1.2 Analyse af egne drømme	14
4.1.3 Fri association versus association	15
4.2 Min drøm	15
4.3 Drømmetydning ved brug af Freuds metode	16
4.3.1 Dagsrester i drømmen	16
4.3.2 En nem graviditet	17
4.3.3 Tryghed og kontrol	17

4.3.4 At klare sig godt og gøre det rigtige.....	18
4.4 Drømmetydning ved brug af Jungs metode	19
4.4.1 Fra ønskeopfyldelser til kompensationer	19
4.4.2 Associationer til betydningsfulde elementer	20
4.4.3 Den arketypiske Moder	21
4.5 Opsamling.....	21
5. DISKUSSION	22
5.1 Metodiske begrænsninger	22
5.2 Teoretiske begrænsninger	23
5.2.1 Samtidens påvirkning af Freuds teori.....	23
5.2.2 Samtidens indvirken på Jungs teori.....	23
5.3 Psykoanalysens videnskabelighed	25
5.4 Den analytiske psykologis videnskabelighed	26
5.5 En nutidig udfordring for drømmetydning: Corona-pandemien.....	26
5.5.1 Corona-drømme forstået ud fra Freuds og Jungs teorier.....	27
6. KONKLUSION.....	28
LITTERATURLISTE	30
Selvvalgt litteratur	30
Referencelitteratur	36
BILAG 1: MIN DRØM	37
BILAG 2: FRI ASSOCIATION.....	38
BILAG 3: ASSOCIATIONER TIL BETYDNINGSFULDE ELEMENTER	45

1. Opgavens ramme

1.1 Indledning og aktualisering

Drømme er blevet opfattet som talerør for det guddommelige og som medie for profetier. Platon så drømme som udtryk for kræfter i menneskets sjæl, hvilket er en idé, Sigmund Freud (1900/1997g) bygger videre på i sin psykoanalytiske teori om drømme.

Freuds værk *Die Traumdeutung* fra 1900 kan ses som den primære hjørnesten, moderne drømmeforskning er baseret på (Vedfelt, 2008). Værket provokerede mange i Freuds samtid og er stadig omdiskuteret i dag (Rosenbaum, 2000). Den mest betydningsfulde udbryder fra Freuds psykoanalytiske teori er ifølge Ole Andkjær Olsen og Simo Køppe (1996a) Carl Jung, som videreudviklede og kritiserede Freuds teori om drømmetydning.

Alle mennesker drømmer. Derfor er drømmen altid en mulig indgang til undersøgelse af psyken. Siden Freuds og Jungs tid er drømme blevet studeret ud fra en lang række videnskabelige perspektiver. Bl.a. er der blevet forsket i fænomenologiske forskelle og ligheder mellem drømmeoplevelser og vågen perception, drømmes relation til hukommelse samt drømmes karakteristika på forskellige udviklingsstadier (Nir & Tononi, 2010; Paulson et al., 2017). Desuden har den teknologiske udvikling muliggjort skanning af menneskers hjerneaktivitet, mens de drømmer (Nir & Tononi, 2010).

Selvom drømmen er blevet undersøgt ud fra forskellige tilgange, er den stadig i høj grad et mysterium. Der er endnu bred uenighed om, hvorvidt drømme overhovedet betyder noget (Paulson et al., 2017; Vedfelt, 2008).

Psykoanalysen er en retning, der i mere end hundrede år har opfattet drømme som betydningsfulde og beskæftiget sig med analyse af dem for at opnå viden om menneskers ubevidste (Pick & Roper, 2004). Frem for at tage afsæt i nyere empiriske tilgange til drømme, tager jeg i denne bacheloropgave udgangspunkt i psykoanalytisk drømmetydning ud fra hhv. Freuds og Jungs teorier. Dette gør jeg, fordi de ikke blot opstiller generelle teorier om drømmens natur, men også søger at anvende drømmetydning som psykisk helbredende moment i analysen af enkelte mennesker.

Jeg analyserer i denne opgave en af mine egne drømme pba. Freuds og Jungs teorier om drømmetydning for at undersøge, hvordan de kan bidrage i praksis.

1.2 Problemformulering

Det følgende spørgsmål søges besvaret i denne opgave: **Hvordan kan hhv. Freuds og Jungs teorier om drømmetydning bidrage til analysen af en drøm, og kan teorierne forholde sig til nutidens problemstillinger?**

1.3 Videnskabsteoretisk udgangspunkt og afgrænsning

I dette afsnit vil jeg tydeliggøre opgavens afgrænsning og videnskabsteoretiske udgangspunkt.

Freud og Jung har forskellige opfattelser af, hvad det ubevidste indeholder, og hvordan personligheden er opbygget. En sammenligning af disse opfattelser ligger udenfor denne opgaves rækkevidde, om end de har betydning for forståelsen af drømme, da en sådan sammenligning i sig selv ville være yderst omfangsrig.

Denne opgave antager, at mennesket er påvirket af ubevidste kræfter, og at det ubevidste indeholder elementer, det er værd at bevidstgøre. Disse præmisser er nødvendige for både Freuds og Jungs teorier om drømmetydning. Ifølge Jung (1934/1982) må man opfatte det ubevidste som eksisterende for at foretage drømmeanalyse, fordi idéen om det ubevidste gør det muligt at forstå drømme som meningsfulde.

Freuds psykoanalyse indvarslede et paradigmeskift, fordi idéen om det ubevidste krævede en markant anderledes subjektforståelse end det centrerede subjektsyn, som indtil da havde domineret (Sonne-Ragans, 2012). Et *centreret* subjekt er transparent for sig selv og kan forstå og reflektere over egne motiver, handlinger og tanker. Ifølge Freud er nogle dele af psyken imidlertid ubevidste, hvorfor bevidstheden ikke har adgang til og kontrol over hele psyken, og subjektet må ses som *decentreret* (Sonne-Ragans, 2012).

Det decentrerede subjektsyn får en række konsekvenser for psykoanalysen som videnskab, fordi det ubevidste tillægges central betydning og gøres til genstand for undersøgelse. Dette vil jeg diskutere i et senere afsnit.

1.4 Opgavens struktur

I det første afsnit af opgaven har jeg introduceret opgavens emne, problemformulering og videnskabsteoretiske ramme.

I andet afsnit vil jeg kort redegøre for, hvordan jeg har indhentet litteratur til denne opgave.

Det tredje afsnit indeholder redegørelse af centrale begreber relateret til drømmetydning indenfor Freuds og Jungs teorier.

I opgavens fjerde afsnit vil jeg analysere en af mine egne drømme ved brug af Freuds metode for drømmetydning, og derefter ved brug af Jungs. Dette gør jeg for at undersøge, hvad de to perspektiver kan bidrage med i tydningen af en drøm.

I opgavens femte afsnit vil jeg diskutere min analyses begrænsninger. Derudover lægger femte afsnit op til en diskussion af, hvorvidt Freuds og Jungs teorier om drømmetydning kan møde nutidens problemstillinger.

2. Litteratursøgning

Forud for litteratursøgning til nærværende opgave havde jeg læst Freuds *Drømmetydning*, som er hans mest omfattende værk om drømmeteorien (Vedfelt, 2007a). Desuden havde jeg kendskab til nogle tekster om psykoanalysens videnskabs teori og videnskabelighed, og jeg blev anbefalet flere af min vejleder og mine medstuderende.

Ole Vedfelts (2007) bog *Drømmenes Dimensioner* blev anbefalet som et introducerende værk om drømmetydning af psykolog Anders Thingmand, der selv anvender drømmetydning terapeutisk.

Jung samlede aldrig sin teori om drømmetydning, hvorfor hans litteratur om emnet er spredt over forskellige kortere tekster (Vedfelt, 2007b). Vedfelts (2007b) litteraturliste inspirerede mig til selv at søge efter relevante tekster i Jungs samlede værker.

Jeg har foretaget en række søgninger på bibliotek.dk, soeg.kb.dk, PubMed og PsycInfo for at finde sekundærlitteratur og videnskabelige artikler. Eks. søgte jeg efter artikler om Covid-drømme på PsycInfo med søgetræde såsom ”dream* AND (Covid-19 OR Coronavirus)”.

3. Redegørelse

I dette afsnit vil jeg først redegøre for udvalgte dele af Freuds teori om drømmetydning, hvorefter jeg vil redegøre for centrale begreber i Jungs teori om drømmeanalyse.

3.1 Freuds drømmetydning

3.1.1 Drømmens ønskeopfyldende formål

Drømmens formål er ifølge Freud (1900/1997b; 1900/1997a) at opfylde drømmerens fortrængte, ubevidste ønsker. Freud (1900/1997c) mener, langt de fleste voksne personers drømme omhandler seksuelt materiale og opfylder erotiske ønsker. Ifølge Freud (1900/1997c) skyldes den høje andel af seksuelle drømme, at det seksuelle instinkt i høj grad undertrykkes fra en tidlig alder. Dette medfører særligt mange ubevidste ønsker af seksuel karakter, som genererer drømme.

Ønsker i drømme er almindeligvis fortrængte, og opfyldelsen af dem skjult (Freud, 1900/1997a). Nogle drømme er tydeligt ønskeopfyldende, men de fleste mennesker oplever også at have mareridt. Dette forklarer Freud (1900/1997a) med, at drømme godt kan have et ubehageligt umiddelbart (*manifest*) indhold, uden at det skjulte (*latente*) indhold er det. Ifølge Freud (1900/1997a; 1900/1997d) kan man gennem tydning af drømmens manifeste indhold finde frem til underliggende ønskeopfyldelser i det latente indhold, som Freud anser for at være langt vigtigere end det manifeste.

Freuds forståelse af drømme er sammenlignelig med hans opfattelse af neuroser (Køppe & Olsen, 1986b). Freud mener, neurotiske symptomer dannes ud fra fortrængte ønskefantasier, og han søger i sin terapi at rekonstruere de faktorer, især traumer, som analysandens ønskefantasier er knyttet til. På tilsvarende vis søger Freud i tydningen af drømme tilbage fra den manifeste drøm, gennem det latente indhold, til de ønskefantasier, der ligger til grund for drømmen (Køppe & Olsen, 1986a; 1986b). Freud bruger derfor drømmetydning til at nå ind til analysandens kernekomplekser.

At ønskeopfyldelse er skjult skyldes, at drømmeren beskytter sig selv mod ubevidste ønsker, som derfor må udtrykkes i forvrænget form (Freud, 1900/1997a). Ud fra dette må der ifølge Freud (1900/1997a) eksistere både en psykisk kraft, der udtrykker ønsker i drømme, og en psykisk kraft, som udøver censur over drømmeønskerne, inden de når bevidstheden. Denne psykiske censur er jf. Freud (1900/1997f) også på spil, når man glemmer drømme.

Freud (1900/1997d) ser generelt drømmen som søvnens beskytter, idet en succesfuld drøm opfylder det bevidste jags ønske om at forblive sovende. Der udøves bl.a. af denne grund censur over drømmen fra det psykiske system, som indeholder bevidstheden. Manglende inhibition af det ønskeopfyldende system ville ifølge Freud (1900/1997d) medføre ubehag for den drømmende person, som risikerede at vågne.

Ifølge Freud (1900/1997d) indeholder en drøm sjældent kun én ønskeopfyldelse, men ofte adskillige, og ét ønske i drømmen kan skjule et andet. Freud (1900/1997d) mener dog, at det nederste lag af drømmens betydning typisk vil opfylde et ønske fra den tidlige barndom.

3.1.2 Drømmens materiale

Ifølge Freud (1900/1997d) gælder der tre karakteristika for drømmens inddragelse af minder. For det første bruger drømmen helst indtryk fra de sidste par dage (Freud, 1900/1997d). Disse oplevelser udgøres ikke kun af ydre hændelser. Jf. Freud (1900/1997d) stimuleres drømmen af *psykologisk signifikante hændelser*, som eks. også kan være vigtige tankerækker.

Den anden karakteristiske egenskab for drømmens udvælgelse af hukommelsesmateriale er, at minder udvalgt til drømmen ofte virker uvigtige for bevidstheden (1900/1997d).

Det tredje karakteristiske træk er, at drømmen kan benytte minder fra den tidlige barndom; ifølge Freud (1900/1997d) vil en dybere drømmetydning oftest lede i retning af barndommens oplevelser. Drømmen kan anvende materiale fra når som helst i livet, hvis bare en tankerække, der har stimuleret drømmen, leder tilbage til det tidspunkt, hukommelsesmaterialet stammer fra (Freud, 1900/1997d).

Nogle drømme opfylder ens kropslige ønsker – eks. når man er tørstig og drømmer om at drikke (Freud, 1900/1997b). Dette er et eksempel på, at drømmen også inddrager materiale fra fysiologiske tilstande.

3.1.3 Drømmearbejdet

Begrebet *drømmearbejde* dækker over de psykiske processer, der forvandler latente drømmetanker til manifest drøm: *fortætning*, *forskydning*, *hensyn til fremstillelighed* og *sekundær revision* (Vedfelt, 2007a). Drømmearbejdet har til formål at repræsentere elementer udenom drømmecensuren (Freud, 1900/1997c).

Ved *fortætning* kondenseres det enorme antal drømmetanker i dannelsen af den langt mindre omfangsrige manifeste drøm (1900/1997c). Kun nogle af drømmetankerne finder vej ind i drømmen. De udvalgte elementer er jf. Freud (1900/1997c) karakteriserede ved at være *overdeterminerede*. Dvs. at hvert element er forbundet med en række drømmetanker (Freud, 1900/1997c).

Begrebet *forskydning* dækker over, at den manifeste drøm kan være centreret om noget helt andet end det, der er vigtigt i drømmetankerne (Freud, 1900/1997c). Dette skyldes, at elementer

med høj psykisk værdi er blevet frataget deres intensitet, og at elementer med meget lav psykisk værdi har opnået større intensitet grundet overdeterminering (Freud, 1900/1997c).

Hensyn til fremstillelighed vil sige, at elementer, som i drømmetanker er farveløse eller abstrakte, udtrykkes konkret eller visuelt i den manifeste drøm (Freud, 1900/1997c).

Ved den *sekundære revision* går drømmen fra at være absurd og usammenhængende til at være mere sammenhængende og forståelig (Freud, 1900/1997c).

Ifølge Freud (1900/1997e) består drømmen af en række bestanddele, han kalder *psykiske formationer*, fordi den må opdeles i meningsfulde stykker, inden man kan anvende hans *frie associationsmetode*. Denne metode vil jeg beskrive og anvende senere i opgaven.

3.2 Jungs drømmeanalyse

3.2.1 Drømmen som kompenserende

Jung (1948/1975a) mener, at drømmen er et produkt af alt, hvad der rører sig i psyken. Drømmen refererer derfor ikke nødvendigvis til minder, men kan give udtryk for nye idéer eller tanker, som blot ikke er bevidste endnu (Jung, 1961/1977c). Derfor anser Jung (1948/1975a) Freuds forståelse af drømmen for at være for snæver.

Ifølge Jung (1961/1977f; 1961/1977e; 1943/1972a) afbalancerer drømme forstyrrelser i personens mentale ligevægt ved at danne komplementært indhold, som kompenserer for bevidsthedens indhold. Dette er baseret på antagelsen om, at det er sundest for mennesket, når der er ligevægt mellem bevidstheden og det ubevidste (Jung, 1961/1977e). At integrere ubevidst indhold i bevidstheden er det overordnede formål med Jungs (1954/1975a) analytiske psykologi.

Kompensation er ifølge Jung (1948/1975b) balancering af forskellige synspunkter, der medfører en tilpasning eller korrektion. De tanker og tendenser, der ikke er tilstrækkelig værdsat i drømmerens bevidste liv, udtrykkes i drømme (Jung 1948/1975a). Derfor må man ifølge Jung (1934/1982) kende det ubevidste indholds fortegn for at forstå en drøms kompenserende effekt. Det kræver, at man kender drømmerens bevidste situation.

Modsat Freud (1900/1997d) mener Jung (1961/1977f) ikke, at drømmen beskytter søvnen. Jf. Jung (1948/1975b) er kompensation i drømme nogle gange så truende, at det kan gøre drømmeren søvnløs.

Gennem sine korrigerende udtryk kan drømmen advare om, at drømmeren tænker eller lever på måder, der ikke passer til vedkommendes ubevidste tilstand (Jung, 1961/1977e). Derfor peger

drømme jf. Jung (1948/1975a) ikke kun bagud i tiden, men også fremad. I modsætning hertil mener Freud (1900/1997f), at drømme kun giver indsigt i fortiden – aldrig i fremtiden.

Ifølge Jung (1948/1975b) kan compensationer påvirke drømmeren, uden at drømmen analyseres. Mennesket ”forstår” til en vis grad drømme subliminalt udenom bevidstheden (Jung, 1961/1977e). Dog mener Jung (1948/1975b), at tydning af en drøm styrker compensationens effekt. Dette kan bl.a. være brugbart i behandlingen af neuroser forårsaget af disharmoni mellem bevidstheden og det ubevidste. Neuroser kan ifølge Jung (1943/1972a, 1948/1975b) behandles ved at bringe ubevidst indhold frem i lyset gennem drømmetydning, idet det ubevidste indeholder samtlige elementer, der effektivt ville kunne rette op på den ensidede bevidste holdning.

Jung (1961/1977g) mener, at drømmeanalyse kan tjene et langt bredere formål end at finde frem til analysandens underliggende komplekser. Ifølge ham kan analysen af drømme bruges til at forstå de psykiske processer, der er gældende for den hele person og dennes aktualisering.

3.2.2 Drømmens symboler

Ifølge Jung (1961/1977g) dækker begrebet *symbol* over ord, navne eller billeder med konnotationer til noget, der ligger udenfor dets umiddelbare betydning. Symboler indeholder et ubevidst aspekt, som ikke kan forklares gennem fornuft.

Mennesket producerer ifølge Jung (1961/1977g) spontant symboler i drømme. Han (Jung, 1961/1977e) mener, ligesom Freud (1900/1997c), at drømme foretrækker at kommunikere gennem billeder. Dog mener Jung (1961/1977e; 1934/1982; 1943/1972a) ikke, at drømmen holder noget skjult, men derimod at den manifesterede drøm indeholder hele drømmens betydning. Drømmen fremstår uklar eller forvrænget, fordi dens sprog er svært tilgængeligt for os (Jung, 1934/1982). Denne idé står i stor kontrast til Freuds (1900/1997a) censur-begreb.

Jf. Jung (1961/1977f) virker drømmen svært forståelig, fordi den er en subliminal proces, hvis psykiske indhold har mistet sin energimæssige spænding og dermed også de definerede træk, som karakteriserede indholdet i bevidst tilstand.

Centralt i Jungs (1961/1977e) forståelse af drømmesymboler er, at personer definerer koncepter forskelligt. Ethvert symbol kan have adskillige (sometider modsatrettede) betydninger, hvorfor det er afgørende at kende til drømmerens egen opfattelse af symbolerne (1961/1977f; 1934/1982). Under drømmetydning må man bl.a. tage højde for drømmerens filosofiske, religiøse og moralske overbevisninger, hvis man vil forstå, hvilken bevidst attitude en given drøm kompenserer for (Jung, 1934/1982, 1948/1975a).

3.2.3 Arketyper i drømme

Jung (1948/1975b, s. 217) definerer *arketyper* som en form for mytologiske motiver bestående af særlige former for billeder, som til alle tider og alle steder er forekommet i menneskers drømme, visioner og fantasier. Ifølge Jung (1961/1977a; 1943/1972c) nedarves kollektive tanke-mønstre og potentialer for den menneskelige forestillingsevne, og de fungerer derfor på nogenlunde samme måde for alle mennesker. Arketyperne danner jf. Jung (1961/1977a; 1954/1975b; 1954/1975a) grundlag for de gentagne mønstre i myter, religioner, ismer og filosofiske idéer overalt i verden.

Arketyperne er ifølge Jung (1943/1972c) opstået som resultat af menneskehedens fælles oplevelser. Ifølge Jung (1943/1972c) er arketyperne en del af det *kollektive ubevidste*, som, i modsætning til det *personlige ubevidste*, er fælles for alle. Ligesom personlige komplekser kan forstås som kompenserende for problematiske attituder i bevidstheden, kan idéer udviklet pba. arketyperne ses som en slags terapi for menneskehedens lidelser såsom sygdom, krig og død (Jung, 1961/1977a).

Ifølge Jung (1961/1977d) optræder arketyper i praksis samtidig som billeder og emotioner, hvorfor der kun kan være tale om en arketype, når der er sammenfald mellem disse.

Jung (1943/1972a; 1950/1979) skriver, at arketyper bedst forstås som levende, autonome entiteter i individet. Blandt arketyperne er *Skyggen*, som udgør det farlige aspekt af den ikke-anerkendte halvdel af personligheden (1943/1972a; 1954/1975b).

Arketypen *Anima* er ifølge Jung (1961/1977g; 1943/1972b) det feminine element i enhver mand, mens *Animus* er enhver kvindes indre maskulinitet. Anima er opstået hos manden, fordi han undertrykker sine feminine kvaliteter, som derfor kommer til at fylde i hans ubevidste. Det omvendte forhold gør sig gældende hos kvinden (Jung, 1943/1972b; 1950/1979).

Moderen er en arketype, som bl.a. er forbundet med naturen, instinkt og det, der bærer og nærer (Jung, 1934/1982). Hun kan, ligesom andre arketyper, optræde i drømme på et utal af måder. Eks. kan hun vise sig som en kvindelig relation fra drømmerens liv, som en mytologisk figur eller i mere abstrakt form som et hult objekt, fx en kirke (Jung, 1954/1980; 1943/1972a). Moder-arketypen kan også optræde mere negativt som fx en heks eller drage og er også forbundet med mørket samt det, der fortærer eller forfører (Jung, 1954/1980). Hvordan Moderen udtrykkes i den individuelle psyke, afhænger ifølge Jung (1954/1980) af den enkeltes forhold til sin egen mor.

3.3 Opsamling

Både Freud og Jung er optagede af de konflikter, der udspiller sig i psyken, når vi drømmer. Ifølge Freud er drømmens formål at udtrykke fortrængte, ubevidste ønsker. Den psykiske instans, der indeholder bevidstheden, forsøger at censurere drømmens udtryk af disse ønsker for at beskytte den sovende. Derfor ændres de bagvedliggende drømmetanker i en sådan grad gennem drømmearbejdet, at de skjulte ønskeopfyldelser kan nå bevidstheden i den færdige drøm.

Jung mener, drømmen generelt kompenserer for bevidste indstillinger, der vægtes for højt eller ikke stemmer overens med vores ubevidste tilstand. I modsætning til Freud mener Jung ikke, at drømmens indhold er uklart, fordi noget holdes skjult for bevidstheden. Ifølge ham udtrykker drømmen sig så tydeligt, som den kan. Dette medfører, at Jungs tilgang til drømmeanalyse er symbolnær og vægter den manifeste drøm højest, mens Freuds metode interesserer sig for de latente drømmetanker. Derudover indeholder Jungs drømmeteorier arketyperne, som er udtryk for det fællesmenneskelige kollektive ubevidste i individets psyke.

4. Analyse

I denne del af opgaven vil jeg analysere en af mine egne drømme ved brug af Freuds metode for drømmetydning, hvorefter jeg vil analysere samme drøm ud fra Jungs tilgang til drømmeanalyse. Dette gør jeg for at undersøge, hvad de to teorier hver især kan bidrage med, når de anvendes på samme materiale. Inden selve analysen af drømmen vil jeg forklare de anvendte metoder.

4.1 Metode

Jeg vil analysere min drøm ved brug af teknikker, som Freud og Jung hver især anvender. I det følgende vil jeg forklare, hvorfor jeg har valgt at analysere min egen drøm, hvorefter jeg vil beskrive de anvendte metoder for drømmeanalyse.

4.1.1 Drømmetydningens risici

Drømmerens associationer og forståelser af drømmesymboler er af stor betydning i både Freuds og Jungs tilgange til drømmetydning. Jeg anser det derfor for nødvendigt at interagere med personen, hvis drøm jeg analyserer.

Jung (1960) skriver, man ikke kan vide, hvad man vil udløse i analysen af en drøm. Man sætter i drømmeanalyse ”noget indre og usynligt i bevægelse” (Jung, 1960, s. 147). Ifølge Jung (1960) vil drømmeanalyse kunne få skjulte psykiske problemer til at træde frem. Grundet denne risiko vælger jeg at være min egen analysand i denne opgave. Jeg er ikke uddannet i drømmetydning og har endnu ikke færdiggjort min uddannelse som psykolog. Derfor mener jeg, det er mere etisk forsvarligt ikke at gøre en anden persons drømme til genstand for min analyse.

4.1.2 Analyse af egne drømme

Ifølge Freud (1900/1997e) kan selvobserverende fri association bruges i tydningen af drømme. Den selvobserverende persons eneste opgave er at undertrykke kritik overfor de associationer, der dukker frem i bevidstheden. Når kritikken er undertrykt, vil en masse tanker jf. Freud (1900/1997e) blive bevidste, som ellers var forblevet oversete. Freud (1900/1997e) skriver, at den selvobserverende tilstand er relativt let at opnå, og at man kan nedskrive sine tankerækker imens.

Jeg efterstræber at følge Freuds (1900/1997e) anbefalinger, når jeg i denne opgave foretager fri association over min egen drøm.

Freud (1900/1997e) anerkender, at selvanalyse ikke er perfekt, men mener at metoden er tilstrækkelig, når målet er at undersøge, hvad der kan opnås gennem drømmetydning. Dette er netop målet i denne opgave, hvor jeg ikke søger at opnå nogen terapeutisk effekt.

Ifølge Freud (1900/1997e) ønsker man typisk ikke at afsløre for mange intime detaljer om sit eget psykiske liv. Netop dette er dog også en stor udfordring ved analyse af andre personers drømme. Ifølge Freud (1900/1997d) er det afgørende for analysen af drømme, at analysanden er villig til at dele de ubevidste tanker, der fremkommer. Derfor efterstræber jeg i min analyse at være så åben som muligt som analysand og ikke lægge skjul på tanker eller indfald, jeg ikke bryder mig om.

Ifølge Jung (1961/1977b) kræver fortolkningen af drømmesymboler ikke blot en forståelse af selve symbolerne, men af hele det symbolskabende individ. Derfor anbefaler han (Jung, 1961/1977b), at man studerer drømmerens baggrund. I dette henseende er analyse af egne drømme fordelagtig, da man kender sin egen baggrund og sine bevidste overbevisninger.

En yderligere årsag til, at jeg i denne opgave analyserer en af mine egne drømme, er, at jeg grundet min interesse for drømme har nedskrevet ca. 70 af mine egne drømme siden 2017. At jeg i en længere periode har forholdt mig til mine drømme, oplever jeg, har medført, at jeg oftere husker mine drømme og kan genkalde mig flere detaljer. Derfor indeholder min egen drøm rigeligt materiale, som kan gøres til genstand for analyse.

4.1.3 Fri association versus association

Freud (1900/1997e) anvender sin *frie associationsmetode* i tydningen af drømme, hvor drømmeren associerer frit over én del af sin drøm efterfulgt af en anden og deler ethvert indfald undervejs med analytikeren. Ved fri association skal drømmeren være afslappet og skærpe sin opmærksomhed overfor sit indre (Vedfelt, 2007a).

Ifølge Freud (1900/1997e) er det for overvældende at bede analysanden om at associere frit over drømmen i sin helhed, hvorfor den opdeles i kortere, meningsfulde stykker.

Jeg vil i afsnit 4.3 anvende Freuds metode for drømmetydning.

Jung (1961/1977g) mener ikke, *fri association* kan anvendes til at forstå selve drømmen, fordi metoden altid leder til de komplekser eller emotionelle tanker, ens ubevidste sind er mest optaget af. I stedet anvender Jung (1934/1982) mere begrænset *association* over dele af drømmen. Han (Jung, 1934/1982, 1961/1977g) mener, det er nødvendigt at holde sig så tæt som muligt på selve drømmens billeder, hvis man ønsker at forstå, hvad det ubevidste mere specifikt prøver at udtrykke i en given drøm.

Drømmerens tendens til at søge væk fra drømmen, mener Jung (1961/1977g), skyldes bevidsthedens modstand overfor det ubevidste og ukendte. Man skal derfor som analytiker ikke lade sig rive med af denne tendens, som man i højere grad ville gøre det ved fri association, men i stedet insistere på altid at vende tilbage til selve drømmens indhold (Jung, 1961/1977g).

For at blive tæt på selve drømmens indhold må man ifølge Jung (1948/1975b) spørge ind til, hvilke betydninger drømmeren knytter til fremtrædende egenskaber ved drømmen.

I afsnit 4.4 vil jeg tyde min drøm ved brug af Jungs metode.

4.2 Min drøm

Bilag 1 indeholder den af mine drømme, jeg vil analysere i det følgende. Denne drøm er udvalgt, fordi jeg huskede den relativt godt, da jeg vågnede, og fordi den var den nyligste drøm, jeg havde nedskrevet, da jeg begyndte på min bacheloropgave.

Følgende er et kort resumé af min drøm, som findes i sin helhed i Bilag 1:

I drømmen er jeg gravid og befinder mig i et mørkt lokale med et vindue ind til en teaterscene. Fra et kontrolbord skal jeg styre lyden af en (eller to) drage(r) på scenen samt skrive undertekster til det, der bliver sagt af nogle skuespillere. Drømmen skifter til, at jeg sidder i et stadion fyldt med elever ved siden af en pige fra min folkeskoleklasse. Vi er begge ikklædt rødt tøj. Der sendes

nogle vitaminer rundt, og pigen spiser en af dem. Herefter bliver hun og jeg trukket til side. Nogle mænd er utilfredse med, at der er spist af vitaminerne, fordi der er en konkurrence om at gætte det samlede antal. Det viser sig, at mændene ikke er vrede alligevel. Til sidst i drømmen vinder vores røde hold konkurrencen, og vi løber glade ned i midten af stadionet og mod udgangen gennem en passage dannet af menneskemængderne.

4.3 Drømmetydning ved brug af Freuds metode

Bilag 2 indeholder min frie association ud fra Freuds (1900/1997e) metode.

Jeg vil i det følgende forklare, hvilke dagsrester der kommer til udtryk i min drøm, fordi Freud normalt begynder en analyse med dette trin (Køppe & Olsen, 1986a). Herefter vil jeg komme med forslag på, hvilke ønskeopfyldelser der kan siges at være til stede i drømmens latente indhold.

4.3.1 Dagsrester i drømmen

Nogle elementer af min drøm har en tydelig relation til psykologisk signifikante hændelser fra tiden, inden jeg drømte den (Freud, 1900/1997d). Et gennemgående element i min drøm er, at jeg er gravid (Bilag 1). Dette stemmer overens med, at jeg, kort inden jeg havde drømmen, talte med min kæreste om fremtiden og om at få børn. Vi talte bl.a. om min angst for graviditet og fødsel. Desuden ventede min fætter og hans kæreste barn, da jeg havde drømmen.

I drømmen indgår vitaminpiller, hvilket stemmer overens med, at jeg i dagene op til drømmen var begyndt at tage vitaminpiller dagligt igen. At jeg skal bruge et tastatur på et kontrolbord i drømmen, hænger formentlig sammen med, at jeg, kort inden jeg havde drømmen, så en video om stenografi ved retssager. At vitaminpiller og et tastatur er kommet med i min drøm, synes at stemme overens med Freuds (1900/1997d) teori om, at minder udvalgt til drømmen ofte fremstår underordnede og uvigtige for bevidstheden.

Det er langt fra alle aspekter af min drøm, jeg let kan knytte til en hændelse eller tankerække fra dagene inden. Der optræder to personer fra min folkeskole, som jeg ikke har tænkt på i tiden inden drømmen og ikke har set i årevis. Det er derfor langt fra åbenlyst, hvorfor disse personer optræder. Også drømmens lokationer forekommer umiddelbart at være uden sammenhæng med noget, jeg har været i berøring med, kort inden jeg havde drømmen.

I de følgende afsnit vil jeg gennemgå nogle mulige ønskeopfyldelser indeholdt i min drøm ud fra Freuds (1900/1997a) teori. I disse afsnit vil teorien dog træde lidt i baggrunden, fordi Freuds (1900/1997e) metode er særligt fokuseret på drømmerens frie associationer.

4.3.2 En nem graviditet

En forholdsvis direkte fortolkning af min drøm er, at den opfylder et ønske om at gennemgå en nem graviditet.

I drømmen opdager jeg pludselig, at jeg er gravid – min gang er blevet vraltende, og jeg har fået strækmærker. Jeg undrer mig over, at min mave er stor, for jeg tror, jeg først lige er blevet gravid (Bilag 1). Jeg har flere gange i mit vågne liv sagt, at jeg ikke har noget imod tanken om at få børn, men at jeg gruer for graviditet og fødsel (Bilag 2). At jeg så sent opdager graviditeten i drømmen, opfylder altså til dels et ønske om at ”springe graviditeten over”.

At strækmærker og vraltende gang er de symptomer, jeg oplever, associerer jeg til min frygt for graviditet. Disse symptomer frygter jeg ikke, mens jeg eks. er bange for, at barnet i maven kommer til at besvære vejtrækningen, da jeg har oplevet vejtrækningsbesvær under anfald af panikangst, jeg har døjet med i tiden inden drømmen (Bilag 2).

I slutningen af min drøm løber jeg og andre personer med rødt tøj på glade gennem en passage mod udgangen af det stadion, vi er i (Bilag 1). Dette billede associerer jeg til blod, der løber ud gennem det kvindelige kønsorgan, hvilket jeg forbinder med fødsel og menstruation (Bilag 2). Glæden, der præger dette billede, stemmer overens med idéen om en nem fødsel.

Fødsel optræder ikke i drømmens manifesterede indhold, men kun i mine frie associationer. Dette kan jf. Freud (1900/1997d) skyldes censurering, fordi fødsel ville være et for voldsomt billede, som jeg kunne risikere at vågne af.

Min association til både fødsel og menstruation ved samme symbol kan godt være meningsfuld ifølge Freud (1900/1997c), som mener, drømme ikke kan udtrykke kontrast eller negation mellem elementer, hvorfor der i stedet dannes kompromiser. Jeg har intet ønske om at blive gravid på nuværende tidspunkt, hvorfor drømmen samtidigt symboliserer fødsel og menstruation gennem et overdetermineret symbol (Freud, 1900/1997c).

4.3.3 Tryghed og kontrol

I min drøm er der flere elementer, der peger i retning af et ønske om tryghed og kontrol.

I første del af drømmen er jeg i et mørkt rum, der opleves trygt (Bilag 1). Dette associerer jeg med barnet i sin mors mave (Bilag 2). Igen optræder temaet moderskab, men denne gang er jeg i barnets position. Ovenstående ønske om en nem graviditet, som især går ud på, at jeg ikke vil opleve frygt og lidelse, udgør desuden en del af det bredere ønske om tryghed. Ifølge Freud (1900/1997d) kan adskillige ønsker i en drøm godt dække over hinanden.

Trygheds-temaet kommer videre til udtryk, idet jeg i drømmen står bag ved et vindue og er adskilt fra skuespillerne på den anden side (Bilag 1). Dette associerer jeg med at have levet isoleret under Corona-pandemien (Bilag 2). At jeg i første del af drømmen er adskilt fra alle på nær én person, stemmer overens med mit ønske om tryghed, men samtidig er associationen til Covid-19 negativ. Dog er det muligt, at drømmen til en vis grad retter op på dette, fordi ”det udenfor” i drømmen blot er en scene, hvilket jeg associerer med noget på forhånd planlagt og kontrolleret (Bilag 2). Desuden styrer jeg i drømmen en/to drage(r) på scenen (Bilag 1). Kontrolpanelet associerer jeg med at være ”i kontrol”, mens jeg associerer dragen med kaos (Bilag 2). Dette billede i drømmen kan derfor fortolkes som, at kaos præger den ydre verden, men at jeg har det under kontrol.

Senere i drømmen befinder jeg mig i et stadion med en masse elever (Bilag 1). I virkeligheden har jeg ikke befundet mig i en større forsamling i lang tid grundet forsamlingsforbud under Covid-19. Drømmen opfylder muligvis et ønske om trygt at kunne være nær mange mennesker igen. Her sniger en tanke sig dog ind i drømmen: jeg tænker, at jeg ikke bør være nær så mange mennesker, når jeg er gravid (Bilag 1). Denne tanke stemmer mindre godt overens med idéen om, at min drøm opfylder et ønske om tryghed. Jeg vil senere i denne opgave diskutere, hvordan Covid-19 i drømmen kan forstås ud fra Freuds og Jungs teorier.

4.3.4 At klare sig godt og gøre det rigtige

Min graviditet og ”fødsel” i drømmen associerer jeg til, at jeg skulle til at starte på min bacheloropgave, da jeg havde drømmen (Bilag 2). At graviditeten i drømmen opleves som let, kan udtrykke et ønske om, at min opgaveproces vil blive nem. Jeg og mit hold vinder en konkurrence i slutningen af drømmen (Bilag 1). Dette kan fortolkes som opfyldende et ønske om, at jeg vil klare mig godt.

I drømmen spiser pigen fra min folkeskoleklasse en af de vitaminer, der bliver sendt rundt i glas. Det viser sig, at man ikke måtte spise af dem (Bilag 1). Dette får mig til at fremstå overlegen, fordi jeg modstår fristelsen, selvom vitaminerne sendes rundt uden låg på. Pigen tager derimod en vingummi-vitamin og gnasker højtlydt på den (Bilag 1). Dette associerer jeg med hendes tendens til at tygge tyggegummi, da vi gik i klasse sammen (Bilag 2). Pigen ser ud i drømmen, som hun gjorde

dengang, mens jeg er en gravid, voksen kvinde. Dengang vi var klassekammerater, var hun en af de populære piger. Hun gik bl.a. i mere voksent tøj og måtte bruge makeup før os andre. Min drøm kan derfor jf. Freud (1900/1997d) siges at opfylde et ønske, der strækker sig tilbage til barndommen, om at være bedre eller mere voksen end pigen.

Da nogen i drømmen sladrer om, at pigen har spist af vitaminerne, tænker jeg, at det er fejlt at pege fingre. Jeg forsvarer hende også ved at tænke, at hun ikke kunne vide, man ikke måtte spise af vitaminerne (Bilag 1). Gennem fri association kommer jeg bl.a. i tanker om, at pigen, da vi gik i klasse sammen, nogle gange drejede sig rundt, så hendes hestehale slog min bedste veninde i hovedet (Bilag 2). Min drøm kan siges at opfylde et ønske om at være pigen moralsk overlegen, idet jeg forsvarer hende, fordi det virker som det rigtige at gøre, selvom hun i mit vågne liv har behandlet mig og min bedste veninde uretfærdigt.

4.4 Drømmetydning ved brug af Jungs metode

I de følgende afsnit vil jeg analysere min drøm ud fra Jungs (1961/1977f; 1934/1982) metode, som især vægter drømmerens associationer, hvorfor teorien danner en mere overordnet ramme for analysen.

4.4.1 Fra ønskeopfyldelser til kompensationer

Da jeg allerede har foretaget fri association ud fra Freuds (1900/1997e) metode, er en række temaer i drømmen allerede tydelige for mig. Dog får de en anden betydning, når drømmen jf. Jung (1961/1977f; 1961/1977e; 1943/1972a) ses som det ubevidstes kompensation for bevidstheden.

Graviditetstemaet i min drøm kompenserer for min bevidste indstilling, da jeg er kritisk overfor idéen om at få børn. Dette skyldes især min angst for graviditet og fødsel. Drømmen får graviditet og fødsel til at fremstå relativt let. Derfor kan mit ubevidste siges at kompensere for min bevidste frygt ved at vise, at jeg ikke behøver være bange.

Drømmens fokus på tryghed og kontrol kan også være kompenserende for mit bevidste liv, da jeg har oplevet frygt ifm. Corona-pandemien og har haft anfald af panikangst i tiden op til drømmen. I mit vågne liv har jeg under Covid-19 følt mig påvirket af uforudsete hændelser og andre menneskers handlinger. Min drøm forsøger muligvis at kompensere for min bevidste oplevelse af kontroltab ved at vise mig, at jeg er i sikkerhed og stadig har kontrol over mit eget liv.

Idéen om at klare sig godt og gøre det rigtige kan også kompensere for min bevidste indstilling. Jeg havde drømmen ved begyndelsen af min bachelorproces, som jeg frygtede ville blive uoverskuelig. Jeg var bange for ikke at kunne klare semesteret godt nok. Denne frygt og min tendens til selvkritik kan min drøm siges at kompensere for ved at vise mig, at jeg nok skal klare det.

4.4.2 Associationer til betydningsfulde elementer

Selvom jeg allerede har foretaget fri association, vælger jeg at følge Jungs (1948/1975b) metode ved at associere over følgende aspekter af min drøm, jeg fandt særligt fremtrædende: at jeg styrer dragen/dragerne; at pigen spiser en vitaminpille, hvorefter nogle mænd virker vrede, men ikke er det alligevel; at jeg og andre iklædt rød løber ind i midten af stadionet, gennem en passage og mod udgangen (Bilag 1). Bilag 3 indeholder association over disse tre dele af min drøm.

Jeg oplever det som om, jeg *er* dragen i min drøm i et eller andet omfang (Bilag 3). Der er noget feminint, men samtidig aggressivt over den, som jeg associerer med en dyremor, der vil passe på sine unger. Jeg forbinder derfor dragen med mit moderlige instinkt (Bilag 3).

At pigen i min drøm spiser af vitaminerne, hvorefter nogle mænd virker vrede, minder mig om den bibelske fortælling, hvor Adam og Eva spiser af træet i Edens have (Bilag 1, Bilag 3). Jeg forbinder fortællingen med graviditet, idet Gud straffer kvinden ved at gøre hendes fødsler smertefulde (Bilag 3). I drømmen beskrives vitaminerne som hvide, selvom de er grønne udenpå (Bilag 1). Dette associerer jeg med æblet fra træet, der giver kundskab om godt og ondt. Ligesom pigen i min drøm ikke kunne vide, at vitaminerne i den åbne beholder var forbudte at spise af, kunne Eva ikke forstå, at det var ondt at gå imod Guds ord og spise af det fristende æble, for hun kendte endnu ikke godt fra ondt (Bilag 3). I min drøm er det som om, der rettes op på Guds straf over kvinden, fordi mændene i drømmen ikke er vrede på pigen alligevel, og hun ikke straffes for sin uvidenhed (Bilag 1, Bilag 3).

Et andet vigtigt billede i min drøm er scenen, hvor jeg og andre personer i rødt tøj løber gennem en passage dannet af mennesker og mod udgangen af stadionet (Bilag 1). Det røde tøj i kombination med passagen forbinder jeg med menstruation eller fødsel (Bilag 3). At vi løber mod udgangen, tyder på, at jeg ikke kun er gravid i drømmen, men også selv fødes, idet stadionet kan ses som en mors mave (Bilag 3).

Ud fra de tre ovenfor beskrevne aspekter af min drøm fremstår moderskab og det, at være kvinde, som centrale temaer i min drøm.

4.4.3 Den arketypiske Moder

Adskillige aspekter af min drøm er jf. Jungs (1934/1982; 1954/1980) teori knyttet til den arketypiske Moder: bl.a. at jeg er gravid, at jeg er i et trygt, mørkt rum, at jeg identificerer mig med dragen, og at jeg i anden del af drømmen er i et stadion, der kan fortolkes som Moderens mave (Bilag 1, Bilag 3).

Scenen i min drøm, hvor jeg og mit hold løber mod udgangen af stadionet, er tydeligt knyttet til emotion. Den er præget af glæde og frihedsfølelse. Ifølge Jung (1961/1977d) er arketyper kendetegnet ved, at drømmebillede og emotion forekommer samtidigt, hvorfor denne del af min drøm synes at være arketypisk. Som det fremgår af min association (Bilag 3), er moderskab og det, at være kvinde, vigtige emner i min drøm, hvorfor det giver mening, at den arketypiske Moder er til stede i drømmen.

Den arketypiske Moder i min drøm kan jf. Jung (1954/1980) sættes i relation til min rigtige mor. Engang da jeg snakkede med hende om min angst for graviditet, fortalte hun mig, at hun og andre kvinder i vores familie har haft relativt milde graviditetssymptomer. Den del af min drøm, hvor jeg og andre rødklædte personer løber mod udgangen af stadionet, kan symbolisere min egen fødsel, da jeg selv er i "livmoderen" dannet af menneskemængden. Mit ubevidste kompenserer muligvis for min bevidste frygt for graviditet ved at minde mig om, at jeg selv er produktet af min egen mors graviditet, og at jeg sandsynligvis ville opleve en god graviditet og fødsel ligesom kvinderne i min familie, hvis jeg blev gravid.

4.5 Opsamling

I tydningen af min drøm ud fra Freuds metode fremgår det, at min drøm opfylder en række ubevidste ønsker. Disse kan opsummeres som ønsket om at opleve en nem graviditet (og et samtidigt modstridende ønske om ikke at blive gravid), ønsket om at være tryk og i kontrol samt ønsket om at klare sig godt og gøre det rigtige. Ønskerne er fremanalyseret pba. af den frie associationsmetode, gennem hvilken jeg både fandt associationer til dagene inden drømmen og ældre minder, der strækker sig tilbage til min folkeskoletid.

Tydningen af min drøm ved brug af Jungs metode viser, at de ovennævnte ønsker kan oversættes til kompensationer for mine bevidste holdninger. Min drøm kompenserer hhv. for min angst for graviditet og fødsel, min utryghed og følelse af kontroltab samt min frygt for ikke at være god nok.

I min analyse pba. Jungs mere begrænsede associationsmetode blev moderskab og det, at være kvinde, fundet som særligt centrale temaer i min drøm. I tråd med disse kan den arketypiske Moder siges at optræde i min drøm, hvor hun bl.a. tager form af et stadion symboliserende en gravid mave.

5. Diskussion

I dette afsnit vil jeg først reflektere over, hvilke begrænsninger der har præget min anvendelse af Freuds og Jungs metoder for drømmetydning. Dernæst vil jeg diskutere, hvorvidt teorierne kan forholde sig til nutidens problemstillinger. I denne forbindelse vil jeg først kaste lys over, hvordan Freuds og Jungs teorier afspejler den samtid, de levede i, samt hvilke konsekvenser dette har for min egen drømmeanalyse. Dernæst vil jeg diskutere psykoanalysens og den analytiske psykologis videnskabelighed. Dette gør jeg, fordi det, om tilgangene opfattes som legitime og videnskabelige, har en betydning for, hvorvidt de kan bruges til at forstå drømme i vores tid. Slutteligt vil jeg inddrage studier om drømme under Corona-pandemien og diskutere, hvordan Corona-relaterede elementer i drømme kan forstås ud fra Freuds og Jungs teorier.

5.1 Metodiske begrænsninger

En udfordring ved Freuds (1900/1997c) tilgang til drømmetydning er, at det er uklart, hvornår en drømmeanalyse er fuldendt. En drøm indeholder oftest adskillige ønskeopfyldelser, som kan dække over hinanden (1900/1997d). Derfor kan jeg i min analyse have overset dybereliggende ønsker.

Analytikerens dømmekraft tillægges afgørende vægt i Freuds metode for drømmetydning, fordi analysandens vurderinger kan være fordrejede af modstand (Vedfelt, 2007a). Det udgør en tydelig begrænsning for min selvanalyse, at min dømmekraft sandsynligvis er påvirket af modstand overfor mine ubevidste ønsker.

Ifølge Jung (1934/1982) er det svært at være sikker i sin tydning af én drøm, mens større sikkerhed opnås gennem analyse af en længere drømmeserie. Han (Jung, 1934/1982; 1943/1972a) mener, at analysen af adskillige drømme i træk giver drømmene mulighed for at rette fejl i håndteringen af foregående drømme. At jeg ikke analyserer drømmene, jeg havde direkte efter analysen af min udvalgte drøm, kan derfor medvirke til, at analysens sikkerhed bliver mere uklar, og at Jungs metode ikke kommer helt til sin ret. Ifølge Jung (1948/1975b) vil der i løbet af et længere forløb

med drømmeanalyse tilmed fremgå en udvikling i det ubevidste, som han kalder *individuationsprocessen*. Individuations-processen er kun tydelig i analysen af lange drømmeserier, mens mere kortsigtede kompensationer fremstår i analysen af en enkelt drøm (Jung, 1948/1975b).

5.2 Teoretiske begrænsninger

5.2.1 Samtidens påvirkning af Freuds teori

Freuds idéhistoriske baggrund udgøres især af rationalistisk og materialistisk positivistisk filosofi (Vedfelt, 2007a). Ifølge Jung (1939/1971) medfører den videnskabelige materialismes påvirkning af Freud, at hans teori bevæger sig inden for snævre rammer. Freud havde altid et naturvidenskabeligt videnskabsideal og drømte om, at den biologiske videnskab en dag ville overflødiggøre psykoanalysen (Vedfelt, 2007a; Hyldgaard, 2006).

Ifølge Jung (1939/1971) er Freuds teori stærkt påvirket af samtidens fordomme grundet hans manglende interesse for videnskabsfilosofi. Jung (1934/1971) mener dog, at Freuds teori var nødvendiggjort af historiske betingelser fra den victorianske tid – særligt seksualitetens undertrykkelse. Freud udførte en historisk opgave med psykoanalysen, som kom til at påvirke eftertidens forståelser af seksualitet samt den seksuelle revolution (Jung, 1934/1971; Køppe & Olsen, 1996b).

Det seksuelle fokus i Freuds teori kan ifølge Vedfelt (2007a) skyldes, at drømme på Freuds tid ofte udsprang af fortrængte seksuelle ønsker grundet tabuet omkring seksualitet. Freud (1900/1997c) påpeger selv, at seksuelle ønsker optræder ofte i drømme grundet undertrykkelse.

I analysen af min egen drøm ud fra Freuds metode har jeg ikke fundet nogen seksuelle ønskeopfyldelser. Dette kan ud fra Freuds (1900/1997e, 1900/1997a) teori fortolkes som udtryk for, at sådanne ønsker stadig er fortrængte, hvorfor jeg yder modstand overfor dem. Denne mulighed sandsynliggøres af, at jeg analyserer min drøm i en opgave, andre mennesker skal læse. Dog er det muligt, at jeg som medlem af nutidens danske samfund, hvor seksualitet i mindre grad undertrykkes end på Freuds tid, sjældnere fortrænger seksuelle ønsker, hvorfor de ikke har været nødt til at blive udlevet i den analyserede drøm.

5.2.2 Samtidens indvirken på Jungs teori

Ifølge Jung (1943/1972b; 1950/1979) er kvinder og mænd grundlæggende meget forskellige, hvilket bl.a. præger hans teori om arketyperne Anima og Animus. Ifølge Jung (1943/1972b; 1950/1979)

er kvinden særligt optaget af følelser og personlige relationer, mens handel, politik og videnskab ikke fylder i hendes bevidsthed, men i mandens.

Ud fra et nutidigt perspektiv kan man undre sig over, at Jung ikke i højere grad satte spørgsmålstegn ved den splittelse, han så mellem kønnene, når han samtidig var optaget af assimilation af bevidst og ubevidst indhold til en sundere helhed. Jung (1950/1979; 1943/1972b) skriver, det er naturligt for mænd at have irrationelle humører og for kvinder at have irrationelle holdninger, fordi disse sider af hhv. manden og kvinden undertrykkes og ender i det ubevidste. Set med nutidens blik synes disse forhold snarere at have været samfundsmæssigt betingede end naturlige. Jung (1943/1972b) skriver netop, at kvindens verden er begrænset til familielivet, hvilket eks. ikke karakteriserer nutidens Danmark grundet øget ligestilling mellem kønnene.

Jungs syn på kvinden kan til dels forklares pba. de strømninger, han var præget af. Selvom Jung var af psykiatrisk baggrund og præget af positivismen, tiltrak den strenge videnskabelige tilgang ham ikke så meget som romantisk filosofi (Douglas, 1997; Vedfelt, 2007b). Romantikken beskæftigede sig med den indre, irrationelle og individuelle virkelighed samt med det ukendte og enigmatiske. Idéen om kvinden som en mystisk ”anden” prægede romantikken, hvilket Jungs opfattelse af kvinden afspejler (Douglas, 1997).

Ud fra Demaris Wehrs (1987) feministiske perspektiv er Jungs diskussioner af kvinden androcentriske: Jung skriver ud fra sit eget perspektiv som mand og forstår kvinder ud fra sin egen Anima. Dette gør jf. Wehr (1987) Jungs teori mindre anvendelig på kvindelige analysander, idet teorien ikke indfanger kvindens perspektiv. Som analysand i min egen analyse oplevede jeg også dette – ikke mindst fordi emner i min drøm som graviditet og moderskab i høj grad knytter sig til min krop og psyke som kvinde.

Pigen i min drøm kunne fortolkes som en Anima-figur ud fra Jungs (1943/1972b; 1950/1979) teori, hvis ikke han insisterede på, at Anima kun findes i mandens psyke. I mit vågne liv har jeg ikke længere noget forhold til pigen fra min drøm, hvorfor det ud fra Jungs teori ville give mening at fortolke hende som en del af min egen psyke (Vedfeldt, 2007b). Denne Anima-figur kunne i så fald opfattes som én, der bringer mig tættere på min feminine side, idet jeg i min barndom har forbundet pigen med det mere modne og kvindelige.

Det forventes ikke af mig, at jeg nødvendigvis skal blive mor, som det i højere grad ville forventes af en ung kvinde på Jungs tid. Dette medfører sandsynligvis, at jeg som kvinde i vores tid fortrænger flere af mine kvindelige sider. Eks. fortrænger jeg muligvis en lyst til at blive mor grundet den frygt for graviditet og fødsel, min drøm kan siges at kompensere for.

5.3 Psykoanalysens videnskabelighed

Ifølge Judy Gammelgaard (2015) er psykoanalysen blevet kritiseret for at være metafysisk og uvidenskabelig, hvilket særligt skyldes, at den sætter spørgsmålstejn ved bevidstheden, som udgør fundamentet i mange andre videnskabelige traditioner, bl.a. positivismen og fænomenologien. Jf. Kirsten Hyldgaard (2006) kan Freuds begreb om det ubevidste opfattes som et angreb på idéen om, at mennesket har adgang til sine psykiske tilstande.

Psykoanalysen er mødt med nogle særlige udfordringer, idet den insisterer på at være videnskabelig, samtidig med at den tager ubevidste processer som sin genstand på trods af, at det ubevidste er utilgængeligt for direkte observation (Gammelgaard, 2015). Ifølge Gammelgaard (2015) er der i vores tid en stærk tendens til, at forskning kun kaldes for videnskab, når der foreligger håndgribelig, empirisk evidens. Psykoanalysen lægger imidlertid vægt på studiet af det ubevidste gennem samtale med individer og undersøgelse af deres subjektive væremåde.

Ifølge Lilian Munk Rösing (2012) hverken kan eller skal det ubevidstes eksistens bevises positivistisk. Hun mener ikke, det afgørende er, om det ubevidste findes, men at noget andet en rationel fornuft og sikker viden taler til os bl.a. i drømme og under fri association. Dette ”andet”, mener Rösing (2012), vi bør åbne os overfor. Hun (Rösing, 2012) refererer i tråd med dette til Lacans idé om, at det ubevidste ikke *eksisterer*, men *insisterer*.

Ifølge Gammelgaard (2015) er spørgsmålet om det ubevidste subjekt ikke en problemstilling, der kan objektiviseres. At man i psykoanalysen opererer med det decentrerede subjektsyn medfører, at man er nødt til at slutte baglæns fra fortolkning til årsag i et netværk af kausalitet, der går begge veje, fordi analysandens reaktioner grundet det ubevidste er uforudsigelige (Gammelgaard, 2015). Psykoanalysen opererer derfor med sine egne metoder og egen empiri, som adskiller sig fra de eksakte videnskabers. Psykoanalytisk forskning er drevet af erkendelser, der opstår i behandlingen og den terapeutiske relation (Gammelgaard, 2015). Gyldigheden af psykoanalytiske tolkninger afgøres gennem analysandens respons. I denne opgave er jeg min egen analysand, hvorfor gyldigheden af mine tolkninger ligger i, at jeg selv finder dem meningsfulde. Dog er der som tidligere nævnt ulemper ved selvanalyse, som ikke præger psykoanalytisk forskning baseret på relationen mellem analytiker og analysand.

5.4 Den analytiske psykologis videnskabelighed

Ifølge Jung (1934/1975) er der i hans samtid sket en videnskabelig udvikling i retning af interesse for fænomener, der kan observeres via sanserne. Han (Jung, 1934/1975) påpeger, at opfattelsen af, hvad der forstås ved legitim videnskab, ændrer sig over tid, og at de nuværende standarder ses som korrekte, fordi de udgør den populære måde at tænke på.

Ifølge Jung (1961/1977b) afhænger videnskab ikke kun af intellekt, men også af intuition. Han (Jung, 1931/1985; 1954/1975a) mener, at der altid er noget af forskeren i den viden, vedkommende producerer, og at viden dermed ikke kun hviler på sandhed, men også på fejl. Dette er ikke mindst vigtigt at anerkende i psykologien, hvis objekt udgør subjektet i alle videnskaber (Jung, 1954/1975a).

Ifølge Jung (1961/1977a) benægter det moderne menneske at være påvirket af magter udenfor dets egen kontrol. Han (Jung, 1943/1972c) mener, det er forkert, når mennesket kun identificerer sig med fornuft, da det aldrig kun har været en fornuftens skabning.

En primær grund til, at Jung (1943/1972a) integrerer religiøsitet og videnskab i sin teori, er, at det irrationelle ifølge ham bør accepteres som en vigtig psykologisk funktion; hvis det irrationelle afskrives til fordel for rationalisme, tvinger dette det irrationelle til at udleves ubevidst, hvilket kan gøre stor skade. Jung (1943/1972b) mener, at mennesker stadig er påvirket af fortidens guder, men at de har taget form som ismer, der bl.a. har forårsaget verdenskrigene.

Jung (1931/1985) er opmærksom på, at han anklages for mysticisme, men han mener, at menneskets psyke altid har været præget af religiøse idéer, og at psykologiske teoretikere ofte prøver at tildække menneskets religiøse idéer med psykologiske termer. Frem for dette vælger Jung (1948/1975a) at anvende de allerede kendte begreber fra filosofisk, religiøs og historisk materiale for at illustrere psykologiske fænomener. Ifølge Claire Douglas (1997) forårsager denne åbenhed hos Jung overfor større mulige sammenhænge, som stemmer dårligt overens med positivismen, at hans analytiske psykologi ofte bliver forkastet som uvidenskabelig og mystisk.

5.5 En nutidig udfordring for drømmetydning: Corona-pandemien

Som tidligere beskrevet kommer jeg i min drøm til at tænke på, at jeg snart bør isolere mig, og jeg associerer flere aspekter af min drøm med Covid-19 (Bilag 1, Bilag 2). Det er sket flere gange i

drømme, jeg har haft under pandemien, at jeg pludselig tænker over hygiejne eller størrelsen på en forsamling.

Forskere er allerede begyndt at undersøge, hvilken effekt Corona-pandemien har på drømme. Michael Schredl og Kelly Bulkeley (2020) foretog en spørgeskemaundersøgelse blandt 3.031 amerikanere, hvor de bl.a. spurgte, om respondenterne havde haft drømme relateret til Covid-19. 8,15% af respondenterne rapporterede, at de havde haft mindst én drøm relateret til Covid-19, og denne variabel var forbundet med, hvor meget de følte sig påvirket af pandemien (Schredl & Bulkeley, 2020). Et lignende studie blev foretaget i Spanien med et sample på 15.070 individer, hvor 12,9% rapporterede at have haft drømme relateret til Covid-19 under lockdown (Dal Santo et al., 2021).

Et brasiliansk studie af Natália Mota et al. (2020) undersøgte 67 personers 239 drømme før og under pandemien med sprogprocesserings-værktøjer. Forekomsten af ord semantisk beslægtet med "contamination" og "cleanness" var signifikant højere for drømme under lockdown end drømme inden pandemien (Mota et al. 2020).

I et italiensk studie, der undersøgte 796 personers seneste drøm, blev det fundet, at 147 drømme refererede direkte til Covid-19 (Iorio, Sommantico og Parrello, 2020). Personer, der kendte nogen, som havde været påvirket af virussen, rapporterede større emotionel intensitet i deres seneste drømme (Iorio, Sommantico & Parrello, 2020).

Ud fra ovenstående studier er det relevant at spørge, om Freuds og Jungs drømmeteorier kan møde den moderne udfordring, Covid-19 i drømme udgør.

5.5.1 Corona-drømme forstået ud fra Freuds og Jungs teorier

Målet med drømmetydning ud fra Freuds (1900/1997b; 1900/1997a) metode er at finde frem til, hvilke ubevidste ønsker drømmen opfylder. Ud fra hans perspektiv er det derfor ikke interessant i sig selv, at den manifeste drøm eller de latente drømmetanker indeholder elementer relateret til Corona.

Covid-19 fylder meget i min hverdag, hvorfor pandemien ud fra Freuds (1900/1997d) teori forventes at optræde i mine drømme og drømmetanker. Selvom Corona er forbundet med angst i mit vågne liv, anvendes hukommelsesmateriale relateret til Corona på lige fod med andre minder i dannelsen af min drøm. Materialet bliver bærer af andre betydninger, idet det anvendes til opfyldelse af bredere, ubevidste ønsker.

Nederste lag af drømmen opfylder jf. Freud (1900/1997d) typisk et ønske fra barndommen. I analysen af min drøm ud fra Freuds metode fandt jeg associationer til minder fra min barndom, og

jeg fremanalyserede bl.a. det ubevidste ønske om at være en populær pige fra min folkeskoleklasse overlegen.

Det bagudrettede fokus i Freuds (1900/1997f) teori får bl.a. den konsekvens, at påvirkninger af min drøm fra nutidens Corona-pandemi underordnes påvirkninger fra fortiden. Dog kan min drøm stadig siges at opfylde et ønske om tryghed. Dette ville Freud (1900/1997d) dog formentlig følge længere tilbage end til den nuværende pandemi. Jeg har haft perioder med panikangst siden min barndom, hvorfor ønsket om tryghed sandsynligvis ville kunne føres tilbage hertil.

I analysen af min drøm ved brug af Jungs metode blev Corona ikke fundet som et centralt tema. Dog kan min drøm stadig siges at kompensere for mine følelser af kontroltab og utryghed, som bl.a. er forbundne med Covid.

Jf. Jung (1943/1972a, 1948/1975b) kan ubevidste drømmekompensationer integreres i bevidstheden for at opnå en sundere, mere afbalanceret psyke. Min drøm kan siges at kompensere for min tendens til angst, som var forbundet med Covid, da jeg havde drømmen. Det kunne ud fra Jungs (1943/1972a, 1948/1975b) perspektiv være et muligt middel mod min angst at integrere den tryghed og kontrol, der præger min drøm, i mit bevidste liv. Jf. Jung (1943/1972a, 1948/1975b) indeholder drømme netop de elementer, der, hvis de blev integreret i bevidstheden, kan fungere helende for personer med ubalance mellem bevidstheden og det ubevidste.

6. Konklusion

I denne bacheloropgave har jeg søgt at besvare følgende spørgsmål: **Hvordan kan hhv. Freuds og Jungs teorier om drømmetydning bidrage til analysen af en drøm, og kan teorierne forholde sig til nutidens problemstillinger?**

Ifølge Freud opfylder drømmen ubevidste ønsker, som grundet drømmecensur må forvrænges, inden de kan nå bevidstheden. Jung mener imidlertid, at drømmen kompenserer for bevidste indstillinger, som passer dårligt med drømmerens ubevidste tilstand. Jung mener ikke, drømmen er underlagt censur, men blot at dens sprog er svært at forstå. Denne forskel på Freuds og Jungs teorier afspejles i deres tilgange til drømmetydning, idet Freuds metode interesserer sig for det latente indhold, mens Jungs er fokuseret på den manifesterede drøm.

For at undersøge, hvad Freuds og Jungs teorier om drømmetydning kan bidrage med i analysen af en drøm, har jeg i denne opgave analyseret en af mine egne drømme.

Gennem Freuds frie associationsmetode fandt jeg, at min drøm kan siges at opfylde en række ubevidste ønsker. Den opfylder ønsket om at gennemgå en nem graviditet samtidig med ønsket om ikke at blive gravid. Derudover opfylder drømmen ønsket om tryghed og kontrol, som bl.a. er associeret med Corona-pandemien, samt ønsket om at klare sig godt og gøre det rigtige.

Ud fra Jungs teori kan de ovenstående ønsker oversættes til compensationer. Min drøm kan siges at kompensere for min frygt for graviditet og fødsel, min angst og følelse af kontroltab samt min frygt for ikke at være god nok.

Gennem Jungs mere begrænsede associationsmetode blev moderskab samt det, at være kvinde, fundet som vigtige temaer i min drøm. Derudover kan den arketypiske Moder siges at optræde i min drøm for bl.a. at vise mig, at jeg ikke skal være bange.

Min drømmeanalyse har adskillige begrænsninger, herunder at jeg i min selvanalyse kan have ydet modstand, hvorfor visse aspekter af min drøm kan være forblevet ubevidste.

Freuds og Jungs teorier er i sig selv begrænsede. Freuds teori kan ses som havende et overdrevent fokus på det seksuelle, idet den udgør et svar på sin tids seksuelle undertrykkelse. Jungs teori er især præget af romantikkens ambivalente forståelse af kvinden. Begge disse forhold virker begrænsende for analysen af min nutidige drøm.

Hvis Freuds og Jungs metoder for drømmetydning skal ses som brugbare og videnskabelige, må man acceptere teoriernes videnskabsteoretiske udgangspunkt. Psykoanalysen har det ubevidste som sit objekt, hvorfor den må operere med andre metoder og begreber end de mere empiriske videnskaber.

Sidst i opgaven har jeg diskuteret, om Freuds og Jungs teorier kan forholde sig den nutidige problemstilling, Corona-drømme udgør. Covid-19 i min drøm og dens latente indhold ville ikke ses som centralt ud fra teorierne, da Corona-relaterede elementer kommer til at bære andre betydninger og desuden kan ses som del af mit bredere problem med panikangst.

Kort inden min bachelor skulle afleveres, havde jeg en drøm. I drømmen er der en underlig fugl med et menneskeansigt og lange horn. Nogle kvinder sidder og tegner én del af fuglen hver. De er bange for, at den vil flyve væk, inden de bliver færdige. En af dem siger "det er det ubevidste". Jeg tager et billede af hele fuglen med min telefon. På billedet står jeg ved siden af fuglen, som er dobbelt så høj som mig nu og omringet af fantasivæsner, som er svære at se.

Det er, som om mit ubevidste i denne drøm siger til mig: *"Du har fundet bedre metoder til at indfange mig, men jeg er stadig meget mere og større, end du forstår."*

Litteraturliste

Selvvalgt litteratur

- Dal Santo, F., González-Blanco, L., Rodríguez-Revuelta, J., Marina González, P. A., Paniagua, G., García-Álvarez, L., de la Fuente-Tomás, L., Sáiz, P. A., García-Portilla, M. P., & Bobes, J. (2021). Early Impact of the COVID-19 Outbreak on Sleep in a Large Spanish Sample. *Behavioral Sleep Medicine*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/15402002.2021.1890597> [22 NS] *
- Douglas, C. (1997). The historical context of analytical psychology. In P. Young-Eisendrath & T. Dawson (Eds.), *The Cambridge Companion to Jung* (pp. 17–31). Cambridge University Press. [17 NS]
- Freud, S. (1997a). Distortion in Dreams. In *The Interpretation of Dreams* (pp. 45–69). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) [23 NS] *
- Freud, S. (1997b). The Dream as a Wish-Fulfilment. In *The Interpretation of Dreams* (pp. 34–44). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) [10 NS] *
- Freud, S. (1997c). The Dream-Work. In *The Interpretation of Dreams* (pp. 169–352). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) [183 NS] *
- Freud, S. (1997d). The Material and Sources of Dreams. In *The Interpretation of Dreams* (pp. 70–168). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) [98 NS] *
- Freud, S. (1997e). The Method of Dream Interpretation. In *The Interpretation of Dreams* (pp. 10–33). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) [23 NS] *

Freud, S. (1997f). The Psychology of the Dream-Processes. In *The Interpretation of Dreams* (pp. 353–452). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) **[99 NS] ***

Freud, S. (1997g). The Scientific Literature of Dream-Problems (up to 1900). In *The Interpretation of Dreams* (pp. 5–9). Wordsworth Editions Limited. (Original work published 1900) **[5 NS] ***

Gammelgaard, J. (2015). Psykoanalysens empiri. In S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder: en grundbog* (2nd ed., pp. 389–407). Hans Reitzels Forlag. **[22 NS]**

Hyldgaard., K. (2006). Det ubevidste, det førbevidste og bevidstheden: Psykoanalyse og pædagogik. In *Videnskabsteori: En grundbog til de pædagogiske fag*. (pp. 215–248). Roskilde Universitetsforlag. **[37 NS]**

Iorio, I., Sommantico, M., & Parrello, S. (2020). Dreaming in the time of COVID-19: A qualitative Italian study. *Dreaming*, 30(3), 199–215. <https://doi.org/10.1037/drm0000142> **[17 NS] ***

Jung, C. G. (1960). Om opfattelsen af det ubevidste. Almindelige betragtninger om terapien. In *Det Ubevidste* (pp. 147–153). Gyldendal. **[5 NS] ***

Jung, C. G. (1971). In Memory of Sigmund Freud [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Spirit in Man, Art, and Literature* (Vol. 15, pp. 36-41). Princeton University Press. (Original work published in 1939) **[8 NS] ***

Jung, C. G. (1971). Sigmund Freud in his Historical Setting [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Spirit in Man, Art, and Literature* (Vol. 15, pp. 30-35). Princeton University Press. (Original work published in 1934) **[8 NS] ***

Jung, C. G. (1972a). The Archetypes of the Collective Unconscious [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Two Essays in*

Analytical Psychology (2nd ed., Vol. 7, pp. 66-83). Princeton University Press. (Original work published in 1943) **[24 NS]** *

Jung, C. G. (1972b). *Anima and Animus* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Two Assays in Analytical Psychology* (2nd ed., Vol. 7, pp. 139-156). Princeton University Press. (Original work published in 1943) **[23 NS]** *

Jung, C. G. (1972c). *The Personal and the Collective (or Transpersonal) Unconscious* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Two Assays in Analytical Psychology* (2nd ed., Vol. 7, pp. 48-58). Princeton University Press. (Original work published in 1943) **[13 NS]** *

Jung, C. G. (1975). *Basic Postulates of Analytical Psychology* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Structure and Dynamics of the Psyche* (2nd ed., Vol. 8, pp. 251-265). Princeton University Press. (Original work published in 1934) **[20 NS]** *

Jung, C. G. (1975a). *General Aspects of Dream Psychology* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Structure and Dynamics of the Psyche* (2nd ed., Vol. 8, pp. 177-209). Princeton University Press. (Original work published in 1948) **[42 NS]** *

Jung, C. G. (1975a). *General Considerations and Prospects* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Structure and Dynamics of the Psyche* (2nd ed., Vol. 8, pp. 162-175). Princeton University Press. (Original work published in 1954) **[19 NS]** *

Jung, C. G. (1975b). *On the Nature of Dreams* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Structure and Dynamics of the Psyche* (2nd ed., Vol. 8, pp. 210-221). Princeton University Press. (Original work published in 1948) **[16 NS]** *

Jung, C. G. (1975b). *Patterns of Behaviour and Archetypes* [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Structure and Dynamics of*

the Psyche (2nd ed., Vol. 8, pp. 150-162). Princeton University Press. (Original work published in 1954) **[18 NS]** *

Jung, C. G. (1977a). The Archetype in Dream Symbolism [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings* (Vol. 18, pp. 227-243). Princeton University Press. (Original work published in 1961) **[14 NS]** *

Jung, C. G. (1977b). The Function of Religious Symbols [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings* (Vol. 18, pp. 244-252). Princeton University Press. (Original work published in 1961) **[8 NS]** *

Jung, C. G. (1977c). The Functions of the Unconscious [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings* (Vol. 18, pp. 196-202). Princeton University Press. (Original work published in 1961) **[7 NS]** *

Jung, C. G. (1977d). Healing the Split [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings* (Vol. 18, pp. 253-264). Princeton University Press. (Original work published in 1961) **[11 NS]** *

Jung, C. G. (1977e). The Language of Dreams [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings* (Vol. 18, pp. 203-215). Princeton University Press. (Original work published in 1961) **[13 NS]** *

Jung, C. G. (1977f). The Problem of Types in Dream Interpretation [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings* (Vol. 18, pp. 216-226). Princeton University Press. (Original work published in 1961) **[10 NS]** *

Jung, C. G. (1977g). The Significance of Dreams [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Symbolic Life - Miscellaneous Writings*

ings (Vol. 18, pp. 185–195). Princeton University Press. (Original work published in 1961)
[11 NS] *

Jung, C. G. (1979). The Syzygy: Anima and Animus [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Aion – Researches Into the Phenomonology of the Self* (2nd ed., Vol. 9, Part 2, pp. 20-28). Princeton University Press. (Original work published in 1950) **[12 NS] ***

Jung, C. G. (1980). Psychological Aspects of the Mother Archetype [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: The Archetypes and the Collective Unconscious* (2nd ed., Vol. 9, Part 1, pp. 64-90). Princeton University Press. (Original work published in 1954) **[31 NS] ***

Jung, C. G. (1982). The Practical Use of Dream Analysis [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *Collected Works of C. G. Jung: Essays on the Psychology of the Transference and Other Subjects* (2nd ed., Vol. 16, pp. 136–163). Princeton University Press. (Original work published in 1934) **[22 NS] ***

Jung, C. G. (1985). Freud and Jung: Contrasts [E-book]. In H. Read, M. Fordham, G. Adler, & W. McGuire (Eds.), *The Collected Works of C. G. Jung: Freud and Psychoanalysis* (Vol. 4, pp. 255–260). Princeton University Press. (Original work published in 1931) **[7 NS] ***

Køppe, S., & Olsen, O. A. (1986a). Drømme. In *Freuds psykoanalyse* (2nd ed., pp. 161–181). Gyldendal. **[23 NS]**

Køppe, S., & Olsen, O. A. (1986b). Terapi. In *Freuds psykoanalyse* (2nd ed., pp. 249–260). Gyldendal. **[21 NS]**

Køppe, S., & Olsen, O. A. (1996a). Henimod den analytiske psykologi: C. G. Jung. In *Psykoanalysen efter Freud* (Vol. 1, pp. 205–215). Gyldendal. **[12 NS]**

Køppe, S., & Olsen, O. A. (1996b). Indledning. In *Psykoanalysen efter Freud* (Vol. 1, pp. 29–67). Gyldendal. **[49 NS]**

Mota, N. B., Weissheimer, J., Ribeiro, M., de Paiva, M., Avilla-Souza, J., Simabucuru, G., Chaves, M. F., Cecchi, L., Cirne, J., Cecchi, G., Rodrigues, C., Copelli, M., & Ribeiro, S. (2020).

Dreaming during the Covid-19 pandemic: Computational assessment of dream reports reveals mental suffering related to fear of contagion. *PLOS ONE*, 15(11), e0242903.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0242903> [22 NS] *

Nir, Y., & Tononi, G. (2010). Dreaming and the brain: From phenomenology to neurophysiology.

Trends in Cognitive Sciences, 14(2), 88–100. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2009.12.001> [22 NS]

Paulson, S., Barrett, D., Bulkeley, K., & Naiman, R. (2017). Dreaming: A gateway to the unconscious? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1406(1), 28–45.

<https://doi.org/10.1111/nyas.13389> [29 NS]

Pick, D., & Roper, L. (2004). Introduction. In D. Pick & L. Roper (Eds.), *Dreams and History: The Interpretation of Dreams from ancient Greece to Modern Psychoanalysis* (pp. 1–17). Taylor & Francis e-Library. [22 NS]

Rösing, L. M. (2012). Det ubevidstes etik. In J. Gammelgaard, B. B. Mathiesen, & K. Zeuthen (Eds.), *Det taler: Psykoanalytiske dialoger* (pp. 27–48). Akademisk Forlag. [18 NS]

Schredl, M., & Bulkeley, K. (2020). Dreaming and the COVID-19 pandemic: A survey in a U.S. sample. *Dreaming*, 30(3), 189–198. <https://doi.org/10.1037/drm0000146> [10 NS] *

Vedfelt, O. (2007a). Freud, psykoanalysen og drømmene. In *Drømmenes dimensioner* (5th ed., pp. 19–64). Gyldendal. [50 NS]

Vedfelt, O. (2007b). Jungiansk drømmeforståelse. In *Drømmenes dimensioner* (5th ed., pp. 65–149). Gyldendal. [90 NS]

Vedfelt, O. (2008). Drømme og videnskabsteori. *Psyke Og Logos*, 29, 310–347. [46 NS]

Wehr, D. S. (1987). Analytical Psychology through a Feminist Lens. In *Jung & Feminism: Liberating Archetypes*. (pp. 99–107). Routledge. [29 NS]

Antal normalsider i alt: 1341

Heraf primærlitteratur *: 854

Referencelitteratur

Rosenbaum, B. (2000). Psykoanalysens fundament i det nye årtusinde. In O. A. Olsen, C. B. Thomsen, & B. Petersen (Eds.), *Fokus på Freud* (pp. 90-106). Hans Reitzel.

Sonne-Ragans, V. (2012). Subjektsyn. In *Anvendt videnskabsteori: reflekteret teoribrug i videnskabelige opgaver* (pp. 155–185). Samfundslitteratur.

Bilag 1: Min drøm

Fra min drømmedagbog, 19/02/2021

Jeg opdager, at jeg er gravid. Mens jeg går, mærker jeg det, idet min mave buler ud og tydeligt får kraftige, rødlige strækmærker, og min gang bliver langsom og vraltende. Jeg undrer mig, for babyen er jo slet ikke stor, når jeg først lige er blevet gravid.

-

Jeg er i et mørkt lokale. Der er et kontrolpanel, som jeg skal sidde ved, med en stor skærm eller et stort vindue ovenfor, hvorigennem jeg ser en kulisse og scene til et teaterstykke. Der går nogle personer i kostumer. Ved siden af mig står en mand og forklarer mig, hvad mit nye job er. Han fortæller om et/to monstre, som siger en lyd. Jeg skal trykke to kontakter ned for at starte en hvæsende lyd til dragen/monsteret. Derudover skal jeg bruge tastaturet i kontrolpanelet til at skrive underteksterne til personerne i teaterstykket, mens de snakker. Det er mit job, mens jeg er gravid.

-

Jeg er i et stort stadion med elever over det hele. Jeg sidder ved siden af [en pige fra min folkeskoleklasse] oppe på en række. Vi er nogle personer iført rød på rækken, men rundt om os er et andet hold dominerende (blå?) på rækkerne. En person fortæller i højtaleren om nogle særlige hvide vitaminer. Vitaminerne sendes rundt i glas, så alle kan se dem. Et glas kommer hen til mig og [pigen]. Der er kun 2-3 grønne vingummi-vitaminer i bægeret. De er hvide og bløde indeni. [Pigen] tager en ud og gnasker højlydt på den med åben mund. Jeg tager ikke en. I højtaleren fortæller de, at vitaminerne er gode mod kropslugt og virker som deodorant nærmest. Mere hører jeg ikke, for så bliver vi taget ud ad en sidedør og ud i en bred gang – væk fra stadionets store rum. Nogle mennesker snakker om, om vi har spist af vitaminerne. De virker vrede, og nogen peger på [pigen] og råber noget om, at det var hende. Jeg synes, det er fejlt at pege fingre. De skulle jo have sagt noget om, at man ikke måtte spise vitaminerne, inden de sendte et åbent glas rundt. Heldigvis er mændene ikke sure alligevel. De siger, at de bare skal vide, hvis nogle af vitaminerne er blevet spist, for der er en konkurrence om at gætte, hvor mange vitaminer, der er i alt. Men hvis der er spist af dem i mellemtiden, er det "rigtige" svar de har skrevet ned forkert. De virker venlige nu.

-

Jeg og [pigen] sidder igen på pladserne. Mens vi sidder der, tænker jeg, at jeg ikke burde være nær så mange, når jeg er gravid, og at jeg bør holde mig hjemme efter i dag. En dreng taler i mikrofon nede i højre ende af banen med mennesker omkring sig, udover i en lige linje fra ham og til den anden ende af banen. Han fyrer et rør konfetti af. Det er rød konfetti, så vores hold har vundet. Der høres jublen. Jeg og [pigen] og de andre render glade ned på banen og ud gennem vejen i midten af banen, hvor der ikke står nogen.

Bilag 2: Fri association

Jeg opdager, at jeg er gravid. Mens jeg går, mærker jeg det, idet min mave buler ud og tydeligt får kraftige, rødlige strækmærker, og min gang bliver langsom og vraltende.

Det er bemærkelsesværdigt, at jeg så pludseligt opdager min graviditet. Scenen minder mig om min frygt for graviditet, som især skyldes de fysiske symptomer, der kan ledsage graviditet samt frygten for den voldsomme oplevelse, det er at føde. Det virker næsten ”for nemt” at have været gravid i denne drøm. Mens jeg ikke ville nyde strækmærker og nedsat bevægelighed i virkeligheden, frygter jeg disse aspekter ved graviditeten langt mindre end andre. Særligt vækker det angst hos mig at tænke på, hvordan den store mave mod slutningen af graviditeten kan give besværet vejtrækning. Jeg har i perioder lidt af anfald af panikangst, hvor det føles som om, jeg ikke kan trække vejret, selvom jeg ude mærket godt ved, at jeg kan. Jeg har haft perioder med angst med andre symptomer, men denne type anfald karakteriserer især efteråret og vinteren 2020/2021. Jeg tror, vejtrækningsfokusset kan have en relation til Corona-virussen og min frygt for at få og videregive den.

Jeg kan ikke mindes tidligere at have drømt om at være gravid. I tiden op til drømmen havde jeg og min kæreste dog talt en del om emnet på vores gåture. Dels fordi vi godt kan lide at tale om fremtiden, og hvad vi gerne vil sammen, og dels fordi jeg har talt forundret om, at Corona-pandemien har stået på så længe, at man kunne have nået at gennemgå en hel graviditet. Desuden kommer jeg i tanker om, at min kusine grinede ad mig engang, fordi jeg sagde noget i retning af ”jeg vil gerne have børn, men jeg vil helst ikke føde dem – eller være gravid med dem egentlig”. Derudover venter min fætter og hans kæreste barn, hvilket min egen graviditet i min drøm minder mig om.

Jeg undrer mig, for babyen er jo slet ikke stor, når jeg først lige er blevet gravid.

Dette knytter sig også til en følelse i drømmen af at have ”sprunget noget over” af graviditeten, hvilket minder mig om, at jeg i spøg har udtalt til min kæreste, at jeg næsten lige så godt kunne ”få

det overstået” med at føde børn, for jeg frygter ikke at *have* børn, men at være gravid og skulle føde. I drømmen opdager jeg tilsyneladende min graviditet langt henne. Jeg oplever ikke angst eller bekymring i drømmen, men undrer mig over min maves størrelse for ”babyen er jo slet ikke så stor, når jeg først lige er blevet gravid”. Jeg undrer mig over, at jeg i drømmen ved, at jeg ”først lige er blevet gravid”, men kan ikke sætte det i relation til noget.

Jeg er i et mørkt lokale.

Jeg er ikke sikker på, hvilket lokale jeg er i, men det minder mig om en bestemt fløj af det gymnasium, jeg gik på (S-fløjen hvor vi havde en del undervisning i en periode).

At rummet er mørkt, er ikke uhyggeligt, men føles forholdsvis trygt. Dette får mig til at tænke på barnets tryghed i livmoderens mørke omgivelser. Derudover får dette mørke rum mig til at tænke på, da jeg overnattede i S-fløjen på mit tidligere gymnasium med nogle få andre i forbindelse med en hyggelig kor-weekend.

Der er et kontrolpanel, som jeg skal sidde ved, med en stor skærm eller et stort vindue ovenfor, hvorigennem jeg ser en kulisser og scene til et teaterstykke.

At jeg skal sidde ved et ”kontrolpanel”, minder om udtrykket at være ”i kontrol”, hvilket kan knyttes sammen med de trygge omgivelser, hvor jeg føler, jeg er i sikkerhed. At jeg ser igennem en slags vindue/skærm, minder også om at jeg er i sikkerhed, fordi jeg er bag ved en glasvæg.

Den ydre verden, jeg kan se fra kontrolpanelet, er ikke den ”rigtige” verden, men en kulisser i et teater, og teaterscenen er et rum, hvor der udspiller sig scener, som på forhånd er planlagte, hvilket igen leder til idéen om kontrol.

At jeg ”skal” sidde ved kontrolpanelet, tyder på en vis tvang, altså at jeg er ”nødt til” at være der, men dette opleves ikke ubehageligt i drømmen. Det minder mig om den forsigtighed, man formentlig må udvise, når man har en baby i maven. Man holdes på visse områder udenfor, fordi man vil passe på barnet, men accepterer dette som et vilkår.

Skærmen mellem mig og scenen henleder også min opmærksomhed på Corona-pandemien, hvor man må holde sig mere inden døre og væk fra andre. Jeg og min kæreste har levet temmelig isoleret i Corona-tiden (nok også mere end påkrævet bl.a. pga. min angst for sygdommen), så adskillelsen i drømmen minder mig om dette.

Adskillelsen mellem mig og scenen i drømmen minder mig desuden om, at det kan være skadeligt

for babyen i morens mave, hvis moren bliver smittet med en sygdom. At jeg er gravid i drømmen, får mig nu til at tænke på, at jeg i mit virkelige liv grundet Covid-19 udviser samme forsigtighed som en gravid kvinde.

Der går nogle personer i kostumer.

At der er personer i kostumer på den anden side af glasset, minder igen om det kunstige og kontrollerede ved den verden, jeg ser ud på.

En mand i kostume i drømmen, havde vist en grøn hat med en rød fjer i, hvilket får mig til at tænke på Robin Hood. Robin Hood for mig til at tænke på fordeling af goder og socialisme.

”Personer i kostumer” minder mig på en eller anden måde om Corona-vagter – måske fordi jeg i virkeligheden ser disse personer mere som folk i kostumer end folk, der faktisk udfører et arbejde. Jeg bliver ofte irriteret over, at Corona-vagterne i vores lokale bycenter ikke foretager sig noget. Dog mærker jeg ingen irritation over skuespillerne i min drøm.

Ved siden af mig står en mand og forklarer mig, hvad mit nye job er. Han fortæller om et/to monstre, som siger en lyd. Jeg skal trykke to kontakter ned for at starte en hvæsende lyd til dragen/monsteret.

Manden minder mig ikke om noget bestemt. Han er vist en ret almindelig, måske midaldrende, mand.

Monsteret i drømmen er som en slags mekanisk drage. Dragen virker passende til scenen, som ligner lidt en overforsimplet middelalderborg i et eventyr.

Dragen får mig til at tænke på dragen som mytisk skabning. Den er vist nok et symbol på kaos.

At jeg styrer dragens lyd/hvæs, får mig til at tænke på, at jeg er i kontrol. Dragen i drømmen får mig også til at tænke på moderlig beskyttelse, og den forekommer mig at have en vis feminin karakter – måske fordi jeg kontrollerer den.

Det står ikke klart for mig, hvorfor jeg, efter jeg vågnede, var i tvivl om, om der var et eller to monstre i drømmen. Men når jeg ser selve drømmebillederne for mig, forekommer det mig at være én drage, som kommer fra højre side af scenen.

At dragen har så få lyde, jeg kan få den til at sige, får mig til at tænke på begrænsning af handlemuligheder.

Derudover skal jeg bruge tastaturet i kontrolpanelet til at skrive underteksterne til personerne i teaterstykket, mens de snakker. Det er mit job, mens jeg er gravid.

Tastaturet i drømmen er vist ret normalt, men henleder min opmærksomhed på stenografi-maskiner, som jeg kort inden drømmen havde set en video om på internettet. I videoen viste en ung kvinde, hvordan maskinen bruges til at nedskrive, hvad personer siger i retten.

Jeg ved ikke, hvorfor det bliver mit job i drømmen at skrive undertekster (/overtjekter da det jo er i et teater) til skuespillerne. Det forekommer mig lidt besynderligt, da man skulle tro, det allerede var fastlagt, hvilke replikker skuespillerne skulle sige hvornår.

At jeg under graviditeten skal arbejde med at fjernstyre dragen på scenen og skrive tekst til andres samtale frem for selv at snakke, henleder igen min opmærksomhed på at være isoleret under Corona og føle sig kommunikationsmæssigt begrænset i interaktionen med andre mennesker.

Jeg er i et stort stadion med elever over det hele.

Dette er et tydeligt scenskift i drømmen. Fremfor at være nærmest isoleret fra andre mennesker, er jeg nu totalt omringet af skoleelever. Dette ville langt fra være tilladt i virkeligheden grundet forsamlingsforbuddet under Corona-pandemien.

Billedet minder mig om min folkeskole – og gymnasietid samt en tur til Berlin, jeg var på i gymnasietiden, hvor vi besøgte Olympische Stadion. Det er den eneste gang, jeg har været i et stadion. Vi var der på en dag, hvor der stort set ikke var andre end os, og vi blev vist rundt af en turguide. Der blev bl.a. fortalt om de olympiske lege under 2. verdenskrig, og vi blev vist pladsen, hvor Adolf Hitler overværede legene. Det var lidt underligt at tænke på, mens man stod ved pladsen, at han havde stået lige der engang.

Jeg sidder ved siden af [en pige fra min folkeskoleklasse] oppe på en række.

Det undrer mig, at denne pige fra min folkeskoleklasse er med i drømmen, da jeg ikke har set hende eller hørt noget nyt fra hende i årevis. Jeg har heller ikke talt om hende eller tænkt på hende i tiden op til denne drøm.

Jeg kommer i tanker om, at vi legede sammen, da vi gik i indskolingen, og om at hun efter folkeskolen har ignoreret mig og min bedste veninde, de få gange vi har set hende i toget. Jeg kommer desuden til at tænke på, at pigen i en periode, da vi var børn, havde for vane at dreje sig hurtigt om, så hendes hestehale ramte min bedste veninde i hovedet. Pigen tyggede også tit tyggegummi.

Vi er nogle personer iført rød på rækken, men rundt om os er et andet hold dominerende (blå?) på rækkerne.

Jeg og pigen er iført rød i drømmen, og de blåklædte personer er umiddelbart drenge. Denne farvekombination minder derfor om typiske ”drenge- og pigefarver”, som man kaldte hhv. rød (men nok især lyserød) og blå, da jeg var barn. Rød er også en meget symbolsk farve knyttet til romantik, det seksuelle, kærlighed, og passion.

At jeg i drømmen er iført rød minder mig derudover om Den lille Rødhætte og Ulven. Vi læste bl.a. teksten i tysk i gymnasiet, hvor min lærer forklarede, at nogle fortolker den røde hætte som menstruation, idet hættens gives til Lille Rødhætte fra de ældre kvinder i familien, da hun bliver gammel nok. Der var vist også noget om, at ulven kunne symbolisere seksuelle farer for en ung kvinde, men jeg kan ikke huske fortolkningen specielt godt.

En person fortæller i højtaleren om nogle særlige hvide vitaminer. Vitaminerne sendes rundt i glas, så alle kan se dem. Et glas kommer hen til mig og [pigen].

Denne del af drømmen minder mig mest bare om, at jeg selv ofte tager vitaminer. I dagene op til denne drøm var jeg kommet ind i en vane med dagligt at tage vitaminer, hvilket jeg ellers havde glemt at gøre i perioden inden da.

At vitaminerne sendes rundt, minder mig om forelæsninger på universitetet, hvor noget en sjælden gang imellem er blevet sendt rundt. Fx fik vi engang sendt papirer rundt, vi skulle udfylde, og en anden gang blev små prøver af et bitterstof sendt rundt, som vi kunne smage på for at undersøge, hvilken type gen vi havde.

Der er kun 2-3 grønne vingummi-vitaminer i bægeret. De er hvide og bløde indeni.

At vitaminerne er grønne vingummier, minder om vingummibamse-hårvitaminer, jeg på et tidspunkt har prøvet. Det undrer mig, at de i højtaleren i min drøm siger, vitaminerne er hvide, når de kun er hvide indeni, men grønne udenpå.

[Pigen] tager en ud og gnasker højlydt på den med åben mund. Jeg tager ikke en.

At pigen ”gnasker højlydt” minder mig igen om, at hun ofte tyggede tyggegummi, da vi gik i klasse sammen, og at dette vist ofte var ret højlydt. Det minder mig om en episode, da jeg havde håndarbejde i folkeskolen, hvor jeg var sammen med to piger fra klassen, og vi skulle tale med læreren. Mens hun talte, blæste en af pigerne en tyggegummiboble, som sprang tæt på læreren. Læreren blev

vred og råbte ”Du knaldede mig lige ind i øret!”, hvilket vi piger syntes var en ret sjov formulering. Jeg havde dog også lidt ondt af hende.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg ikke tager en vitamin-vingummi i drømmen.

I højtaleren fortæller de, at vitaminerne er gode mod kropslugt og virker som deodorant nærmest.

Jeg har ikke umiddelbart noget at knytte til denne del, udover at det er lidt sjovt og da lyder smart nok.

Mere hører jeg ikke, for så bliver vi taget ud ad en sidedør og ud i en bred gang – væk fra stadionets store rum.

Jeg kommer ikke til at tænke på andet her, end at ”bred gang” i freudiansk forstand kan være knyttet til livmoderen/ det kvindelige kønsorgan.

Nogle mennesker snakker om, om vi har spist af vitaminerne. De virker vrede, og nogen peger på [pigen] og råber noget om, at det var hende.

Det er bemærkelsesværdigt, at jeg har undladt at spise af vitaminerne, men at pigens har spist en, og at nogle personer nu virker vrede over det. Det er næsten som om, jeg havde forudset, at der ville være konsekvenser. Dette minder mig om Kundskabens træ og Eva, der spiser af et æble på opfordring af slangen og får Adam til at spise, hvorefter Gud smider parret ud af Edens Have.

Jeg synes, det er fejlt at pege fingre. De skulle jo have sagt noget om, at man ikke måtte spise vitaminerne, inden de sendte et åbent glas rundt.

I modsætning til Guds regler vedr. Kundskabens træ, har det ifølge mig i drømmen været meget utydeligt, at man ikke måtte spise af vitaminerne. Dette får mig til at tænke på, at det jo egentlig også er svært at forstå, at man ikke må spise af Kundskabens træ, når man ikke får at vide præcis hvorfor, og inden man kan kende forskel på godt og ondt, er det ikke meningsfuldt, at man ikke må. Pigen er yngre end mig i drømmen. Hun er, som hun var da vi var børn, og jeg er min nuværende alder i drømmen (og tilmed gravid). Denne situation får mig til at tænke på, at jeg er visere end pigens eller har lært af egne fejl, hvorfor jeg oplever medlidenhed med hende.

Heldigvis er mændene ikke sure alligevel.

Dette pludselige skift i stemning virker besynderligt. Det er, som om pigen pludselig er tilgivet. Der er også noget interessant ved, at det lader til at være blevet tydeligt, at det er mænd, der har talt til os, men jeg har ikke noget at knytte til dette.

De siger, at de bare skal vide, hvis nogle af vitaminerne er blevet spist, for der er en konkurrence om at gætte, hvor mange vitaminer der er i alt.

Denne type konkurrence om at gætte, hvor meget af noget der er i alt, er jeg stødt på adskillige gange i folkeskolen. Eks. har vi skullet gætte hvor mange penge, der var i et glas.

Men hvis der er spist af dem i mellemtiden, er det "rigtige" svar de har skrevet ned forkert. De virker venlige nu.

Igen kommer det til udtryk, at personerne, der har arrangeret dette med vitaminpillerne i drømmen, er temmelig ustrukturerede. Det virker enormt underligt at sende alle vitaminerne rundt i åbne glas, hvis man vil have folk til at gætte antallet i alt snarere end at spise af dem. Man kan vel heller ikke have noget logisk grundlag at basere sit gæt på, hvis der sendes et antal glas rundt i et kæmpe stadion, men man aldrig ser alle vitaminer samtidig.

Jeg og [pigen] sidder igen på pladserne. Mens vi sidder der, tænker jeg, at jeg ikke burde være nær så mange, når jeg er gravid, og at jeg bør holde mig hjemme efter i dag.

Dette minder mig om Corona-situationen, fordi det på nuværende tidspunkt i virkeligheden ville være totalt forbudt at være i en stor forsamling, endsige i et fuldt stadion. At jeg "bør holde mig hjemme" minder derfor om Corona-tidens isolation.

Igen kommer jeg også til at tænke på, at det må være skræmmende at være gravid i disse tider, hvor der er kommet en virus, som man ikke kender følgerne af at få under graviditet.

En dreng taler i mikrofon nede i højre ende af banen med mennesker omkring sig, udover i en lige linje fra ham og til den anden ende af banen.

Drengen som her taler, har jeg ikke set i årevis i virkeligheden, og jeg tror heller aldrig han før har optrådt i en drøm. Jeg har heller aldrig talt ret meget med ham.

Drengen i drømmen deler navn med en person, som står mig nær, men dette minder mig ikke rigtig om noget.

Han fyrer et rør konfetti af. Det er rød konfetti, så vores hold har vundet.

Denne situation minder mig bl.a. om de såkaldte ”gender reveal parties”, som der var mange videoer af på internettet i en periode. Til en sådan fest fyrer man fx konfetti af i lyserød eller lyseblå for at vise sin omgangskreds, om ens baby bliver en dreng eller en pige.

I drømmen vinder jeg og pigen fra min folkeskoletid, fordi konfettien er rød.

At en dreng fyrer konfetti af, kan ses som noget fallisk og seksuelt. Dog har jeg i virkeligheden set en person med samme navn som drengen i min drøm bogstaveligt talt affyre et rør konfetti, hvilket måske har inspireret denne del af drømmen.

At konfettien er rød leder mig desuden væk fra idéen om mandlig udløsning og får mig i stedet til at tænke på menstruation og den pludselige store smerte og blødning, der kan være forbundet hermed.

Der høres jublen. Jeg og [pigen] og de andre render glade ned på banen og ud gennem vejen i midten af banen, hvor der ikke står nogen.

Denne scene minder mig om frihed og relaterer grundet stadionet tæt til billeder af personer, der vinder i sport og render lykkelige omkring.

Det slår mig, at flokken af personer iført rød, der løber ud gennem en lang passage, kan være en allegori for livmoderen. Den røde farve får mig igen til at tænke på menstruation, men også fødsel. Begge muligheder synes at stemme overens med, at rød løber gennem en passage, som leder fra det runde stadion (moderens mave?) og mod udgangen af bygningen til den ydre verden. Ingen af delene forekommer mig dog at være særligt nydelses – eller glædesbetonede, men snarere smertefulde, mens stemningen i drømmen er let.

At jeg i drømmen er gravid og dermed ved at skabe noget minder mig om, at jeg skulle til at gå i gang med min bacheloropgave, da jeg havde drømmen.

Bilag 3: Associationer til betydningsfulde elementer**Jeg styrer dragen/dragerne.**

Jeg oplever mig i drømmen som forbundet med dragen på en måde, næsten som om jeg selv er dragen, og jeg tillægger den noget feminint eller moderligt.

Jeg forbinder drager med eventyrfortællinger, hvor prinsen skal slå dragen ihjel for at redde prinsessen. Dog virker dragen i min drøm ikke som et ondt uhyre – den er snarere aggressiv i samme for-

stand som en dyremor, der vil passe på sine unger. Den får mig til at tænke på moderligt instinkt og dermed mit eget moderlige instinkt.

Dragen er også et symbol for kaos, og prinsen der besejrer dragen kan ses som symbol på at se det ukendte kaos i øjnene og lave orden ud af det.

Det er interessant, at jeg er i tvivl om, om der er en eller to drager i drømmen, da jeg skriver den ned. Resten af drømmen fremstod relativt klart for mig, og når jeg husker de visuelle billeder fra drømmen, husker jeg at én drage befandt sig i højre side af scenen på vej mod venstre. Det er muligt, at denne tvivl om antallet af drager er knyttet til dragen som symbol for kaos. Ifm. dragen som kaossymbol kommer jeg til at tænke på Ouroboros-dragen der spiser sin egen hale. Jeg har set et lignende symbol brugt indenfor alkymien, men hvor der er to forbundne drager, som spiser hinandens haler. Betydningen af den dobbelt Ouroboros kan jeg dog ikke huske.

At jeg styrer dragerne/dragen, får mig til at tænke, at jeg har kontrol over kaos, at noget beskytter mig, eller at der i mig er beskyttende moderlige instinkter.

Pigen spiser en vitaminpille, og nogle mænd virker sure over dette, men er det ikke alligevel.

Noget interessant ved vitaminpillen i min drøm er, at vi bliver fortalt, de er hvide, men på ydersiden er de grønne. Der er noget spøjst ved at karakterisere vitaminen ved en farve, man først ser, når man bider den over.

Hændelserne i denne del af drømmen forekommer mig at være ret bibelske. At pigen spiser en vitaminpille, og at mændene i drømmen virker sure over dette, minder mig om, når Adam og Eva spiser af træet i Edens have, hvorefter Gud bliver vred og straffer kvinden med, at hendes fødsler skal blive smertefulde og manden med, at det skal blive hårdt og svært at dyrke jorden.

Der forekommer mig at være en sammenhæng mellem vitaminpillerne og æblerne på træet for kundskab om godt og ondt. Hverken vitaminerne eller æblerne er, hvad de lader til at være: der refereres til vitaminpillerne som hvide, men på ydersiden er de grønne, ligesom æblerne blot ligner en lækker snack, men i virkeligheden giver kundskab om godt og ondt. Pigen i min drøm kunne ikke vide, at hun ikke måtte spise af vitaminerne, men alligevel virker mændene vrede. På samme måde kunne Eva ikke vide, at det var ondt at gå imod Guds ord og spise af æblet, for hun kendte endnu ikke godt fra ondt. I min drøm er det som om, der rettes op på denne bibelske uretfærdighed, fordi mændene i drømmen ikke er vrede på pigen alligevel, og hun ikke bliver straffet for sin uvidenhed.

Jeg og andre iklædt rød løber ned i midten af stadionet, gennem en passage dannet af mennesker og mod udgangen.

Scenen er den eneste scene i min drøm tydeligt knyttet til emotion. Den er præget af glæde og af frihedsfølelse. Det er en scene, jeg oplevede som meget stemningsfuld, men den er svær at forklare med ord.

Det røde tøj i kombination med passagen får mig til at tænke på blod, der løber gennem det kvindelige kønsorgan og dermed menstruation eller fødsel. At jeg og andre personer løber mod udgangen får mig til at tænke på (gen)fødsel. At vi løber mod udgangen, minder mig derudover om frihed og at blive fri fra noget.

Stadionet er beskyttende som en mors mave, og drømmen melder ikke noget om, hvad der ligger udenfor. Derfor tænker jeg også, at jeg i drømmen springer ud i det ukendte. Dette får mig til at tænke på, at jeg igennem drømmen bevæger mig fra et lille, indelukket lokale til et stadion og til sidst ud af stadionet. Jeg lader dermed til at åbne mig mere og mere op overfor den ydre verden.